

Hayal Ağacı

hayal ettiğin müddetçe yaşarsın...

*Zaman aldıklarını geri vermez
Ama her gidişin dönüşü vardır...*

ALİ SAÇIKARA

GENEL YAYIN YÖNETİMİ

ALİ SAÇIKARA

ÖYKÜ EDITÖRLERİ

AYŞE AY

TUĞÇE DEMİREL

AYTEN USTA

ŞİİR EDITÖRLERİ

ŞERİFE TEKMEŖ TÜRŖ

ÜMİT ÖZDUMAN

DÜŞÜNCE YAZILARI EDITÖRLERİ

YELİZ ÖZGE TOYMAN

BEYZA NUR DURMUŞÖZ

SON OKUMALAR

ALİ SAÇIKARA

GRAFİK TASARIM

HATİCE BAĞRIYANIK

ALİ SAÇIKARA
ÖLÇÜ

AYTEN USTA
ZAMAN

ŞERİFE TEKMEYEN TÜRK
ZAMAN

YELİZ ÖZGE TOYMAN
MUTLULUĞUN RESMİ

FİGEN ÖZTÜRK ARSLAN
ZAMANIN ELİ

DEMET YILDIRIM
SÖYLENMEYEN

ELİF GÜLER
ZAMAN

EMİNE AYTAÇ AKTÜRK
SAHİ NEYDİ ZAMAN?

FATMA ŞİMŞEK
ZAMANI YAKALAMAK

AHMET BEDİRHAN
ESKİ ZAMANLAR

MURAT FİDAN
ZAMANI MI KAYBETTİK?

HATİCE OĞUZ
ZAMANIN ÖTESİNDE

PROF.DR AHMET YILMAZ
YOLUNU ÇİZMİŞ KADERİM

YELİZ ÖZGE TOYMAN
MAKALE

ALİ SAÇIKARA
ZAMAN KAVRAMI

ALAATTİN BAKIR
BENDEKİ AŞK

HASAN ÖZCAN
ZAMAN

KIYMET GÜLŞAH ÖZDEMİR
ZAMAN

HATİCE OĞUZ
ZAMANI SORGULARKEN

SERHAT BAĞCIVAN
ZAMANA DAİR

ŞERİFE TEKMEŖ TÜRK
BAY HİÇ KİMSE

FATMA BADILLI BEKTAŞ
TESADÜF

İLKNUR İŞCAN KAYA
YOLA REVAN OLAN MİSAFİR

FİGEN ÖZTÜRK ARSLAN
ZAMANIN BİRİNDE ANTALYA

MEHMET ÖZCAN YASDIBAŞ
KARINCA ARABALARI

GÜLHAN KAHRAMAN
YÜZLEŞME

DEĞERLİ OKUYUCULARIMIZ;

Sizin de teveccühünüzle gün geçtikçe kadrolaşma ve olgunlaşma yolunda ilerleyen dergimiz Hayal Ağacı, bu sayısını zamanı anlamaya ve anlatmaya çalıştı. Lakin zaman konusu öyle çetrefilli ki bu konuda söylenen her söz yetersiz olacak, varılan her hüküm eksik kalacaktır. Zaman, bir yanıyla ölçülebilen bir nesne bir yanıyla kişinin algılamasına dayalı soyut bir kavramdır. İlla birinden biri doğru demek ne kadar gerçekçi bir yaklaşım olur bilinmez. İnsanlık zamanın “ne” ve “nasıl” olduğuyula yakından ilgilenmiş ancak yüzyıllardır bu sorunun kesin bir cevabını verememiştir. Biz sorunun cevabını yine zamana bırakalım. Zaman, Tanpınar’ın “*Ne içindeyim zamanın/ Ne büsbütün dışında*” diyerek veciz bir biçimde ifade ettiğii gibi insandan ve hayattan kopuk değildir. Ele avuca sığmaz, kontrol edilemez. Kimi zaman duvardaki bir saatin yelkovanından kaçır, kimi zaman takvim yapraklarında boy gösterir. Bazen bir fotoğraf karesinde donup kalır bazen bir ressam olup yüzünüze çizgiler çizer, saçınızı beyaza boyar. Ya su gibi akıp gider ya donmuş bir göl gibi sizi boğır.

Vakit nakittir, diyerek sözü dergimizde zamanı farklı boyutlarıyla ele alan yazarlarımıza bırakalım. Umarız ki okurda zamana dair yeni bir pencere açabiliriz. Bu sayımıza katkı sunan bütün yazar ve şairlerimize teşekkür ediyoruz.

Zamanın kıymetini bilenlerden olmanız dileğiiyle...

Bizimle olun bizde kalın.

ALİ SAÇIKARA

ÖLÇÜ

ALİ SAÇIKARA

Kimimiz efendisiyiz zamanın kimimiz kulu

Evvel pişmanlık dolu

Şimdi anlaşılmaz bir ırmak

Sonra bir türlü dökülemediğimiz göl

Hep seraplarla süslenmiş büyümlü çöl

Çizmiş zaman yürüyeceğim yolu

Mümkün değil önünde durmak

Dünya hayal mekânı bir de vaatler

İçim dışım birbirine o kadar uzak ki

Ne metreler anlıyor beni ne saatler

Varabilmek için gideceğim yere

Bölünmeliyim zerre zerre

Yıldız olup karanlığa yağamıyorum

Cihanın ölçülerine sığamıyorum

Kapısında bekliyorum zamanın

Fıcımak gibi kaçıyor el uzattığım kollar

İnanmayacağı bir gerçeği anlamaya çalışıyor

Aklıyla aya çıkan kullar

Ve zaman

Bir benim bir de bana çıkan yollar
Uçup gidiyor çay bardağının buğusu gibi
Sığmıyor ele avuca
Girdiği kapla şekilleniyor su gibi
Zamanın tarifi ne zor ne karmaşık
Yüzümde kırışık
Saçımda ak oluyor
Benimle var benimle yok oluyor
Saat diyorlar zamanın ölçüsüne
Oysa duvarımdaki bütün saatler duruyor
Zaman ölülerin nabzında vuruyor

ZAMAN YOLCUSU

AYTEN USTA

Zamanın hızı mıydı bize yaşamı unutturan? Yoksa biz mi yaşam karşısında esir olmuştuk. Nereye gideceğini bilmeyen yolcu misali savrulmuştuk bölük pörçük. Sürekli koşuşturmaca ile geçen ömrümüzün hangi deminde anlam bulmuştu ki hayat?

Hayatın anlamı da zaten bir mana ile vücut buluyordu oysaki. Herkes kendince bir mana denizinde boğuşuyordu. Manasızlık âleminde yok olan insanlık bir de zamanın esiri olmuştu. Belki de zamanla bazı şeylerin geçeceğine veya geçebileceğine inandık. İnanmak, insan için en büyük var oluş gayesiydi zannımca. İnsanoğlunun yaratılış gayesinde hep bir var oluş mücadelesi vardır. Zamanın kısılcığında devam ediyor mücadelemiz.

Peki zaman kavramı kişiye göre değişir miydi? Yoksa hep aynı tekdüze bir yaşam kavgası mıydı? Çocuk gözümüzdeki zamanla, gençliğimizdeki zamanda farklıydı. Hele bir de orta yaşları görünce insan, sanki hiç yetmeyecekmiş hissinden sıyrılamıyordu. Kimine göre hep bir bekleyiş, kimine göre gelmesi gerekeni özleyişti. Kimimizin gözünde yaş oldu, kimimizin ruhunda sızı. Kimimizde derin acı, kimimizde göz aydınlığı oldu. Bazen hasret oldu, bazen kavuşmak. Uzun gecelerde çılgılık, kısa vakitlerde daracık bir çemberdi belki de. Kiminde bir dirhem sevgi, kiminde kocaman bir kin vücut buldu. **Belki de şairin de dediği gibi “zaman da tıpkı sevgi gibi bölünemez ve ölçülemez” bir şeydir. Bu nedenle de her birimizde ayrı ayrı iz oldu.**

Ben neresindeydim acaba bu zamanın? Bir kaybolup bir var oluyor gibiyim. Bazen her şey anlamsızken bazen de her şeyde derin anlam buluyordum. Zamanla sanki ruhumda belirsizlikler baş gösteriyordu. Zaman mı bana yabacıydı, ben mi zamana diye düşündüğüm de oldu hep. Gönlüm sanki belirsizlikler âleminde gibiydi. Sanki konacak dal bulamayan kuş misali çırpınıp duruyordum. Bir şeyler anlatmak istiyor ama ben inadına anlamak istemiyordum. Kendimce zaman avcısı olmuş gibiyim. Bazen bir dehliz dibinde korkudan titrerken bazen gökkuşağını görmüş çocuk gibiydim. Ya da neyi beklediğini bilmeyen bir yolcu oldum. Yolculuğa ne zaman çıktığını bilmeyen bir kervandayım sanki. Veyahut gideceği limanı bilmeyen gemi misali dalgalarla boğuşuyordum. Nicedir içimde bir yangın

yerinin geride kalan kuru vardı sanki. Ünlü şairimiz Tanpınar da “**Ne içindeyim zamanın/Ne de büsbütün dışında/Yekpare, geniş bir anın/Parçalanmaz akışında**” diyerek benim düşüncelerimi bizzat desteklemiş bir nevi.

Günler ayları, aylar yılları kovalardı hep. Ve yüzyıllar olurdu birden. Akıp giden bu zaman içinde geçmişle gelecek arasında güzel köprüler kurduk zamanla. Ve zamanla anladık ki geçmişin izleri, geleceğin umut çiçeği oldu. Bekledik, umduk, yorulduk. Geçmişte bulamadıklarımızı gelecekte aradık hep. Her geçen gün bir öncekinden daha iyi olmalıydı sanki. Her zaman dilimine farklı anlamlar yükledik. Yükledikçe yükselecektik sanki. Sürekli umut etmek mutlu kılıyordu bizi. Ama her yol alışta, her gidişte geçmişin tadını aradık hep. Anladık ki eski zamanın rüzgarıydı bize yol veren daima. Zaman eskitememişti anılarımızı, yaşanmışlıklarımızı. Biz zamanla yenilenirken eskinin derin kökleri ruhumuzda yer almış. İyi ki de öyle olmuş. Ne de olsa kökü olmayan ağacın meyvesi de olmazdı.

Zaman geçtikçe umut etmek ve köklerimizle var olmak umut çiçeğimiz olsun.

ZAMAN

ŞERİFE TEKMEŒ TÖRK

Zaman...

Bizi içine alan en acımasız girdap... Ne durabiliyor ne de durdurabiliyoruz.

Kimi zaman sırtındaki hayat ağırlaşır, taşıyamaz olursunuz. Ben, böyle zamanlarda koşup çocukluğuma sığınırım.

Anacığım erkenden uyanıp sobayı yakıyor, üzerine güğümü yerleştiriyor, çamaşırları yıkıyor, çay demliyor, evi temizliyor... Ama bizi uyandırmasına gerek kalmıyor, taze çay ve kızarmış ekmek kokusu sarınca yuvayı herkes ayaklanıyor zaten. O yer sofrasındaki gülüşüm, gelip oturuyor yüreğime; hafifliyor sırtımdaki tüm yükler.

Neden çocukluğum? Çünkü masumum o zamanlar ve bana göre herkes masum. Hatta kahramanlar var aramızda. Beşiktaş futbol takımının kaptanı mesela... Parmaklarımdaki sargı bezi açılınca benden önce gözleri yaşararak yeniden saran ilkokul öğretmenim, babamın okulunun başhademesi Memduh amca, babamın öğretmen arkadaşları ve tabii en büyük kahramanım babam...

Babam, okulun müdürü ama okulu henüz inşaat hâlinde. Bina yok ortada. Öğretmenler, yeni mezunlar; atanmışlar büyük hayallerle. Gözümün önünde harç karıp kiremit taşıyor, geç saatlere kadar çalışıyorlar. O güne kadar sadece kalem tutan elleri, nasır tutuyor. Biz çocuklar, kendi kendimize büyüyörüz babalarımıza hasret. Onlar, vazgeçmiyorlar çünkü onlar, kahraman.

Sonra, her sabah beni omzuna alıp okula götüren, çıkışta da asla yalnız bırakmayan koca yürekli kangalım. Adı, Tarzan.

Şimdi ne kahramanlar var ne de beni hiç yalnız bırakmayan Tarzan. Ayrılık acısını ilk tattığım can dostum o. Onu ben terk ettim. Babamın tayini çıkmıştı, başka uzak bir kasabaya gitmemiz gerekiyordu. Şartlar elvermedi, ayrıldık.

Yıllar sonra geri döndüğümde beni tanıyıp koşup boynuma sarılışı, nasıl çıkar aklımdan?

İşte bunlar ve daha nice güzellikleri için çocukluğuma sığınırım. Bir kez daha sarıp sarmalasın beni, yaralarımı merhem sürsün diye.

Ne zaman, zaman girdabından yorulsam kalabalıklardan kaçay, yalnızlığımı alıp içime çocukluğumun gölgesinde dinlenirim. Dinlerim, en sessiz anlarda hiç kimsenin duyamadıklarını.

Siz de tutunun sizi en çok gülümseten anlarınıza, en sevdiklerinize, hayallerinize, umutlarınıza... Yoksa savrulur durursunuz, belki de çarparsınız sert duvarlara. Tutunun sıkı sıkı. Çünkü zaman, bizi içine alan en acımasız girdap.

MUTLULUĞUN RESMİNİ ÇİZE BİLİR MİSİN?

YELİZ ÖZGE TOYMAN

İnsan ömrü su misali... Zaman, ardından acılar ve hüznler bırakarak hoyratça geçip gidiyor. Ona sadece bakıyoruz, dur diyemiyoruz. Yıllar geçiyor; kimileri aramızdan ayrılıyor, kimileri dünyada yaşam savaşı vermeye devam ediyor. Bu savaş, insanı zamanla yıpratıyor. Ölenler gidiyor da olan, kalanlara oluyor.

Yıprandığımı şimdi çocukluk arkadaşımın yanında daha iyi anlıyorum. Yıllar sonra yeniden buluşmanın verdiği heyecanı anlatmam mümkün değil. Dün içim içime sığmıyordu onu göreceğim diye. Ancak onu şimdi sıkıntılı ve üzgün görünce ben de...

“Kırk beş yılı devirdik, baksana hâlimize! Çabuk çöktük ikimiz de. Hastalıklarımı alfabetik sırayla saymayı deneyeyim mi?” diyor gülümseyerek. Gülümsemesi bile farklı şimdi. Gençliğinde öyle güzel gülerdi ki... Gülmek sana çok yakışıyor, derdim. Sevinirdi.

“Biliyor musun, çocukluğumda en çok istediğim şey büyümekti oysa.” dedi gözümün içine bakarak. Çok merak ederdi ne iş yapacağını, eşinin kim olacağını, nerede yaşayacağını, kaç çocuğunun olacağını... “Sorular silsilesisin sen!” derdim ona. Kahkaha atardı. “Sorularımızın cevabını zaman verecek, acele etmeyelim.” deyince düşüncelere daldı.

Anne ve babasına çok düşkündü. Onlarsız nasıl yaşarım diye düşünür, dertlenirdi. Yanındalarmış şimdi, evlerinin arası birkaç kilometreymiş ancak. Varlıkları için binlerce şükür, diyor.

İki çocuğu varmış. Fotoğraflarına baktım, ikisi de dünya tatlısı. İşi güzel, kocası da iyiymiş. Ancak sağlığı iyi değil. Bunalmış bu yüzden; anlıyorum bakışından, duruşundan. “İnsanlara bak, gezip tozuyorlar çok da eğleniyorlar. Ben her işte aileme mahkûm, oturuyorum.” diyor. Ardından ekliyor: “Elim ayağım şimdilik iyi kötü tutuyor da ya sonra...” Gözü uzaklara dalıyor. Sigarasını yakıyor, bir nefes çekiyor. İçine çektiği duman, onu uzun uzun öksürtüyor. Çiçek işlemeli beyaz bir mendille ağzını sildikten sonra konuşmaya başlıyor:

“Sonrasını düşünmek bile istemiyorum dostum. Yaşamı seviyorum aslında ama ağrılarım artınca bu ömür bitse artık diyorum.”

Bunları duyunca içim eziliyor. Ben artık sevdiklerimi kaybetmek istemiyorum. Sanki benim duygusal performansım harikaymış gibi bilmiş bilmiş cevap veriyorum:

“Ömür bitmesin Eylem! Ölümün de hayırlısını iste. Ne olursa olsun hayat güzel.” diye cevap veriyorum.

Kafasını sağa sola çeviriyor, yerdeki bir noktaya bakıp konuşuyor:

“Çocuklarım hayattaki tek amacım. Onların iş ve eş sahibi olduklarını, mutlu olduklarını görebilmek tek umudum. O kadar zamanım olur mu bilmiyorum.”

“Aklına kötüyü getirme. Evrene güzel mesajlar yolla. İyi çağır.” diyorum.

“Hah, tamam sesleniyorum bak: Heyy, iyiii, güzeel! Hadi gelin yanıma!” diye bağıyor. Kızıyorum.

“Dalga geçme benimle kızım! İnanmazsan hiçbiri gelmez.”

“Geleceği de yok ki gülüm.” diyor uzaklara bakarak. Sarı saçları rüzgârda dalgalanırken güzel kahverengi gözleri hüzünleniyor yine.

“Hatırlıyor musun adalardaki günlerimizi? Sessizliğin şehri Kınalıada’yı? Bisikletlerimizle gezdiğimiz, haylazlıklarımızla ün saldıığımız mahalleyi?”

“Unutur muyum hiç?” diyorum. Çocukluğumu düşünüyorum. Anneannemin evinde geçirdiğim yaz tatillerini, hanımeli kokusunu içime çekerek hamakta uyuduğum o günleri... Yaşamımın en mutlu yıllarıydı. Metin’i orada görmüştüm ilk. Orada sevmiştim. Sevimli çocuktu, şefkatliydi. Bana aşkını ilan ederken adanın en güzel manzarasını seçmişti. Elindeki kırmızı gülleri uzatışını, seni seviyorum derken gözlerinin parlamışını dün gibi hatırlıyorum.

Eylem, düşüncelerimi okumuş gibi “Ben severdim Metin’i.” diyor. Kızgın ve kırgın bir sesle konuşmasını tamamlıyor:

“Ama çocuğun kalbini kırdın kızım, seni delicesine sevmişti.”

Evet, delicesine sevmişti de ben o sevgiyi hak etmemiştim, diye düşünüyorum. “Çocukluktu Eylem.” diyorum ve susuyorum. Hüzün sırası bende şimdi. Zaman, ikimize de kötü davrandı gerçekten. Bir biz mi mutsuzuz? Yoksa insanların hepsi rol mü yapıyor? Yüzlerindeki, mutluluk maskeleri mi? Bu dünyada gerçek mutluluğu bulan var mı? Mutluluğun resmini çizen varsa bana da gönderir mi acaba?

Bunları düşünürken babam geliyor aklıma. Nazım’ın şu dizelerini coşkuyla okurdu:

“Sen mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin?

İşin kolayına kaçmadan ama.”

Uzaktan sesler geliyor. Bir vapur, uzun uzun düdük çalarak kıyıya yanaşıyor. Martılar
çıgıllıklarıyla vapura eşlik ediyor. Daha fazla tutamıyorum kendimi, yanaklarımdan yaşlar
süzülüyor. Susuyorum...

ZAMANIN ELİ

FİGEN ÖZTÜRK ARSLAN

Kapımı çaldı bu sabah
Hiç beklemezken
Ağarmış saçlarıyla
Yüzüme dokundu
Dilim lal, bir şey söylemezken
Sokuldu, sızdı pencerelerime zamanın eli.

Oturdum onunla, inceden söyleştim.
Yıllarca kaçmışım; kendimle yüzleştim.
Bir acı hatıra ile umarsızca eğleştim
Şimdi değdi gerçeğe zamanın eli.

Çocukluk, gençlik ve orta yaşım,
Hiç durulmadı bu deli dalgalı başım.
Beyhude seslenişim ve ağlayışım...
Sildi yaşımı, gözlerimde zamanın eli.

Hayat bu! Uzunca, patika bir yol...
Savrulur, sallanır her vedada bir kol
İleriye uzanır, kıskanır maziyi
Umuda sığınır, onu taşır zamanın eli
Her kaybedişte yeniden benimle zamanın eli.

SÖYLENEMEYEN

DEMET YILDIRIM

Kayıbım!

Meçhule uzanan yolların sensizliğe düğümlenen mavi noktasında verilemeyecek hesapların sızısı içinde kayıbım. Suskunluğunun vurgununda, söylemediğin yalanların sarhoşluğundayım. Çoğu zaman. “İlahi Bir Komediya’ nın” içinde imanla reddedişin sınırında araftayım, yalnızım. Kayıp bir şiirin son mısrasında, yalın bir alfabenin elifindeyim. Umursamazlığının zulmetinde, hikmetinin vehmindeyim. Ne seninleyim ne kendimleyim. Belki söylenmeyen en büyük ayıbım. Yokluğunun çıldırtan kalabalığındayım kayıbım... Alevden bir duanın her hecesindeyim. Bir haykırışım, yalvarışım, çaresizliğim. Eli ermez dili dönmez bir sevdazedeyim. Ne zaman yitirdim anahtarını zamanın? Ne gün merhamet çıkarından döküldü yaprağım? Ne zaman hiçliğe gömüldüm hatıralarından ne zaman meçhule büründüm?

Kayıbım!

Siyahla beyaz arasında, cennetle cehennemin, imanla reddedişin salıncağında araftayım. Söylenmemiş en güzel şiirin mısralarındayım. Sakinin camında mey, sufünün dudağında ney...Bir kırık hikâyeyim. Sevgilinin yanağında can, canında sızıyım. Mevlana’yım, Yunus’um, Hızır’ım. Aşkına pervaneyim, seninim, seninleyim. Bir yanda yarayım bir yanda derman. Yokluğunun fermanında mühür gibi, dudaklarında yalan bir yemin gibiyim, varlığına köleyim. Leyla’yım, Mecnun’um, Züleyha’yım, Yusuf’um... Huzurunun müptezeli, hikmetinin tutsağıyım, terk edilişlerin efendisiyim. Varım, yoğun, hiçim, çoğum. Bir bilinmez bilmeceyim. Kimim kimseyim. Hiçbir şey söylemedim, söylemeyeyim.

ZAMAN

ELİF GÜLER

“Her şeyi zamana bıraktık, zamanımız var mı bilmeden.” demiş Özdemir Asaf. Hayatın özeti adeta bu cümle. İnsana sorgulatmaya başlıyor birçok şeyi, değil mi?

“Zamanla düzelir”, “zamanla geçer”, “zamanla unuturum” diyor çoğumuz. Her şeyi zamana havale ediyoruz, sanki çok uzak bir gelecekte bahsedercesine. Hâlbuki bu temenni ağzımızdan çıktığı andan itibaren zaman durmaksızın akıp gidiyor. Zaman asla ara vermiyor, dinlenmiyor. Geçen her saniye sınırlı ömrümüzden de kopan bir parça aslında. Hâl böyle olunca bu gerçeği layıkıyla idrak edebiliyorsak eğer işte o zaman yaşadığımız her anın kıymetini bilir hâle geliyoruz. Tutamadığımız zamanı en işlevsel, en faydalı şekilde değerini bilerek yaşamak istiyoruz. Güzel olan hiçbir şeyi ertelememenin önemini vuruyor her gün akreple yelkovan. Evet, ilerleyen her anla birlikte azalıyoruz. Zaman bizi harcarken biz de zamanı harcıyoruz. Zamandan tasarruf edemeyiz, onu artıramayız ama hayata geçirdiğimiz düşüncelerle, attığımız güzel ve emin adımlarla onu en iyi şekilde kullanırsak bir tarafta vaktimiz azalırken bir yandan da ömrümüze bolluk, bereket katabiliriz.

Vaktiyle, tutamadığımız zamana dair bir şiir yazmıştım. Onu sizinle paylaşarak yazıma son vermek isterim. Umarım her birimiz zamanımızı olabildiğince dolu dolu, içimize sinerek geçirme fırsatına sahip oluruz şu kısacık ömürde.

Ne zamandır gözlerin ötelere dalmakta

Beklediğin mi var, vakit çok geç olmakta

Zaman içine alıp her şeyi öğütmekte

Bu anı yaşamalı, mazi ve ati uzakta

SAHİ NEYDİ ZAMAN?

EMİNE AYTAÇ AKTÜRK

“Zaman sadece birazcık zaman,

Geçici bu öfke, bu hırs, bu intikam...”

Sezen Aksu’nun şarkısında söylediği gibi birazcık zaman ile her şeyin düzelmesi gerçekten mümkün müdür? Yoksa zaman iyisiyle kötüsüyle hiçbir şeyi ayırt etmeden önüne katıp giden bir rüzgâr mıdır? Sahi nedir zaman? Elle tutulmaz, gözle görülmez hatta varlığı bile tartışılır. Herkesin gözünü kör edip aklını çelen bir illüzyon mudur? En güzel anlarda ellerimizden uçarcasına kayıp gider, en sıkıntılı anlarımızda ise âdeta geçmek bilmez. O hâlde ne hızlı geçtiğini iddia edebiliriz ne de yavaş... Atılan ok gibi, söylenen söz gibi asla geri de getiremeyiz. Sandıklara kapatıp naftalin kokulu hurçlara da koyamayız. Bazen kapanmayan yaralarımızın kabuk bağlamasını sağlar bazen köhne anlayışları, sahte duyguları siler; yok eder ama bazen de hiçbir şeyi düzeltemez, değiştiremez, geri getiremez. Hatta zaman sayesinde ya geçmişte sıkışıp kalmışsındır ya da gelecek hayalleriyle anı kaçırmışsındır.

Peki zaman diye bir şey hiç olmasaydı ne olurdu bunu düşündünüz mü? Belki alelacele bir yerlere yetişmemiz gerekmeyecekti belki de stres sahibi olmayacaktık, rutinlerde boğulup sıkboğaz etmeyecektik kendimizi. Zaten kime göre, neye göre ölçülmüş ki bir yıl, bir ay, bir gün; kim karar vermiş bunların ne kadar süreceğine mesela? Belki benim bir yılım bir gün gibi geçiyor ya da bir saatim bir asır gibi... Kim veriyorsa bunun kararını hepimize izah etsin, biz de son kararımızı verelim zaman neymiş, nerelerdeymiş?

ZAMANI YAKALAMAK

FATMA ŞİMŞEK

“Öyle bir geçer zaman ki hayali cihan değer.” demiş atalarımız. Gerçekten de zaman, acımasızca akıp geçiyor ve bir nehir gibi akıntısına kapılan her ne varsa sürükleyip götürüyor. “Bir zamanlar... Eskiden... Benim zamanımda ...” diye başlayan cümleler yarım kalıyor, anlamsızlaşıyor. Eskiler kendilerini anlatmak için çırpınırken genç kuşaklar her şeye kulak tıkıyor, onları geçmişte yaşamakla suçluyor. Geçmişle gelecek arasındaki köprüler gün geçtikçe çürüyor, yıkılıyor. Peki, bu hâle nasıl geldik? Niçin herkes anlaşılamamaktan dert yanıyor. X, Y, Z kuşakları nasıl bir dünyada hangi değerlerle iç içe? Yoksa en büyük değerleri değersizlik mi? Sorular, sorular...

Meseleye öncelikle eski kuşakların gözüyle bakalım. Onların çocuk ve genç oldukları yıllar; insanlığın, paylaşmanın, vefanın, dostluğun, komşuluğun değerli olduğu ve bunların yaşatıldığı yıllardı. Onlar bu güzellikler içinde dünyaya geldiler ve bu güzelliklerle yaşadılar. Ailelerin çekirdek aileye dönüşmediği hatta parçalanmaya başlamadığı yıllardı. Evdeki büyüklerin anlattığı masal ve menkıbelerle ilk edebî zevkleri oluştu; doğruluk, sadakat, yardımlaşma vb. değerleri dinledikleri masal ve hikâyelerden öğrendiler ve en büyük kahramanları büyükleri oldu. Bayramlarda, cuma günleri ellerinden tutularak camiye götürülen çocuklar, o manevi ortamla ilk olarak tanıştılar, o manevi havayı soludular. Ramazanlarda tekne orucu tuttular ve tekne orucunun ardından açtıkları iftarların lezzetini ölünceye kadar unutamadılar. Fakiri fukarayı gözetmeyi, evde pişen bir tas çorbayı komşuyla paylaşmayı, mahallenin tek televizyonlu evinde toplanıp izledikleri siyah-beyaz filmleri hafızalarında sakladılar. Evlere henüz cep telefonlarının, internetin, sanal dünyanın girmedığı zamanlardı. Akşam hava kararınca kadar sokaklarda korkusuzca oynadılar, acıktıklarında komşu teyzenin üzerine salça sürdüğü ekmekleri büyük bir iştahla yediler ve onun tadını bir daha yedikleri hiçbir yiyeckte bulamadılar. Delikanlı olduklarında da komşunun kızına asla yan gözle bakmadılar, arkadaşlarını her ne pahasına olursa olsun satmadılar. Sevdaları da temizdi, dostlukları da. Hani Özdemir Asaf'ın dediği gibi:

Ne güzel insanlar vardı eskiden,

Çocukluğumuzu kaplamışlardı.

Bize masal anlatırlardı

Cinlerden, perilerden.

Büyükanneleler, büyükbabalar vardı.

O zaman hepsi uzaktı ölümden.

Hem sevdendir hem korkuturlardı.

Acı hikâyeleri bile tatlı başlardı.

Demek bunun için gittiler hikâyelerden.

Ne güzel insanlar vardı eskiden.

Gelelim x, y, z kuşaklarına. Bu insanlar, teknoloji ile dünyaya gözlerini açtılar. Dünyaya gelişleri, ilk ağlamaları kameraya kaydedilmeye başlandı. “Yeter ki ağlamasınlar, yemeklerini yesinler.” diye önlerine cep telefonları kondu. Televizyonlarda video klipler, çizgi filmler izletildi. Daha doğar doğmaz beyinleri uyuşturulmaya başlandı, hazır bilgi ve görsellerle düşünemez, muhakeme yapamaz ve oyun kuramaz oldular. Bir okul öncesi öğretmenin şu ifadeleri çok manidar: “Önceki nesil olarak kendi çocukluk dönemimize baktığımızda bizler birlikte vakit geçirir, oyunlar kurar, kimseyi de dışarıda bırakmazdık. Şimdiki çocuklar amaçsız bir şekilde sadece koşuyorlar, birlikte oyun oynamayı bilmiyorlar. Oysaki oyun çocuğu mutlu eder, şimdiki çocuklar oyun oynamayı bilmediği için mutsuzlar. Zaman zaman sınıfça oyun kurup çocuklara rehberlik ediyorum ve orada çok eğlendiklerini görüyorum. Ama yalnız kaldıklarında bunu sürdüremiyorlar.”

Diğer taraftan izletilen videoların, oyunların, çizgi filmlerin verdiği mesajlar ne kadarı bizim? Bizi ne kadar anlatıyor? Bizim değerlerimizle ne derece örtüşüyor? Çocuklarımıza izlettiğimiz çizgi filmler, oynattığımız oyunlar konusunda ne kadar duyarlıyız? Daha konuşmaya başlamamış çocuklar bile bu kadar teknolojiye maruz bırakılınca gittikçe oyun bağımlısı, asosyal, gerçeklerden kopmuş, iki kelimeyi bir araya getiremeyen, kendi başına markete gidip alışveriş yapamayan, sokaklarda korkusuzca oyun oynayamayan çocuklar ve gençler yetişiyor. Bütün bunlara bir de temeli kökünden kazılmış, parçalanmış aileler eklendiğinde durumun vahameti daha net görülüyor. Bırakın büyükanne ve babaları kendi anne ve babasından sevgi, ilgi görmemiş duygusal olarak aç, kişiliği gelişmemiş, yalnız ve mutsuz bir nesil yetişiyor. Ebeveynler çaresizlik çukurunda bocalayıp duruyor. Aynı çatının altında birbirinden habersiz, kopuk ayrı dünyalar yaşıyor. Yalnızlık ve yabancılaşma

çağımızın en büyük hastalığı haline gelmiş. Biz de kalkmışız sürekli gençleri hareketlerinden, umursamazlıklarından dolayı eleştirip duruyoruz. Hâlbuki onlar bizim eserimiz, bizim meyvelerimiz. Sürekli eleştirip hatalarını, eksiklerini söylemek bize şimdiye kadar ne kazandırdı? Hiç! Sadece onları bizden daha da uzaklaştırdı, birbirinin dilinden anlamayan ve dolayısıyla anlaşılamayan güruhlar haline getirdi.

Dini, milliyeti, mezhebi ne olursa olsun dünyadaki bütün insanlar bunun sancısını çekiyor. İnsanlık gün geçtikçe kan kaybediyor. Victor E. Frankl, İnsanın Anlam Arayışı adlı eserinde “Çünkü dünya kötü bir durumda ama her birimiz elinden gelenin en iyisini yapmadıkça her şey daha da kötüleşecek.” der. Bu yüzden de her ülke eğitim politikalarını belirlerken mutlaka gençlerine genel ahlaki, insani değerleri kazandıracak uygulamaları, dersleri ön plana alıyor. Ülkemizde de “Değerler Eğitimi “ adı altında okullarda etkinlikler, güzel uygulamalar, örnek çalışmalar yapılıyor. Ama yeterli oluyor mu? Maalesef bunlar denizde damla bile olmuyor.

Peki çözüm ne? Çözüm artık yakınmayı, hayıflanmayı bir kenara bırakarak çağın gerçeklerini ve gerekliliklerini inkâr etmeden her dönemi kendi şartlarında değerlendirebilmek. Geçmişî unutmadan, unutturmadan ama geçmişte de kalmayarak önümüze bir istikamet çizebilmek. Gençlerle mutlaka sağlıklı iletişim yolları kurarak onları teknolojiye kurban etmemek. Ailenin birliği ve devamlılığı için devlet politikaları üretebilmek. Anne ve baba sevgisi, ilgisi görmemiş bir çocuğu ne kadar iyi yetiştirirseniz yetiştirin, mutlaka bir şeyler eksik kalıyor. Çünkü millî ve manevi değerlerin ilk tohumlarının atıldığı, yaşatıldığı yer aile kurumu. Orası ne kadar sağlam olursa toplum da o kadar sağlam ve dimdik ayakta olacaktır.

“İnandığın gibi yaşamazsan yaşadığın gibi inanırsın.” sözünde olduğu gibi öncelikle bizlerin davranışlarımızla, yaşantımızla gençlere model oluşturmamız çok önemli.” Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz.” demişler. Elinden telefon düşmeyen, sosyal medyayı anlık takip eden, eline bir kitap dahi alıp okumayan ebeveynlerin, çocuklarına örnek teşkil etmesi mümkün değildir. Mutlaka genç kuşaklarla aramızda gönül köprüleri kurarak değerlerimizin, bizi biz yapan güzelliklerimizin geleceğe taşınması, aktarılması sağlanmalı. Aksi takdirde gelecekte millet olarak var olabilmemiz, varlık gösterebilmemiz mümkün olmayacak. Her insanın doğduğu zamana, topluma, ailesine, evlatlarına ve tüm insanlığa karşı sorumlulukları vardır. Bu sorumlulukları hakkıyla yerine getirip misyonunu tamamlayarak bu dünyadan göçenlere selam olsun!

ESKİ ZAMANLAR

AHMET BEDİRHAN

Yıllar öncesinden bir masal uzanır
Eski zamanlar gözlerimde canlanır
Hüzün ve anı mazide nişanlanır
Gönlümde yankılanır eski zamanlar

Hatıralar sarar, eski günler döner
Gözde yaş kurur gönülde ateş söner
Ömrümde geçmiş hep geleceği yener
Gönlümde yankılanır eski zamanlar

Heybesinde binbir hikâyeyi saklar
Sık sık çıkıp gelir de gönlü yoklar
Dirilir umutlar canlanır aşklar
Gönlümde yankılanır eski zamanlar

An nedir asla bilmez eski zamanlar
Yaşar ruhumda ölmez eski zamanlar
Gittiği yere gelmez eski zamanlar
Gönlümde yankılanır eski zamanlar

ZAMANI MI KAYBETTİK?

MURAT FİDAN

Zamanı kaybetmek, serseri mayın gibi sağa sola savrulmak mıdır sizce? Yoksa biraz unutmak iyi mi gelir insana, merhem midir yaralarımıza?

Saat, milattan önce dört binlerde Mısır'da kullanılmaya başlanmıştır. Güneşin doğuşu ile batışı izlenmiş ve güneş saati buna göre belirlenmiştir. 1762 yılında John Harrison, zamanı doğru gösteren sarkaçsız bir saat icat etmiştir.

Zaman nedir, bir bakalım zaman, kurallarını insanın belirlediği ölçülebilir bir mekanizmadır. Dünya dışını, uzayı ve içindikileri kapsamayan, insani bir ihtiyaçtır. İnsanlık tarihi adına saklı gerçekler, hâlâ gizemini korumaktayken gün içindeki bütün eylemlerimizi, zamanı belirleyen araçlarla bir program altında düzene koymamız zaruridir.

Şimdi gelelim asıl konumuza: Neden varız, nereden geldik ve neden bir saate ihtiyaç duyarız? Bu soruların hepsi zamanı ve mekânı içinde barındıran sorulardır. İnsanın yaratılışı hâlâ gizemini korumaktayken arkeolojik araştırmalar insanınne zaman yaratıldığıyla ilgili soruları, tarihî kalıntı ve höyüklerde canhıraş bir şekilde araştırmaktadır. Hep bir cevap arayışı içinde köklerimizi sorgulamamız, zamansal ve mekânsal bir bilmezlik olarak karşımıza çıkar. Nereden geldiğimiz, nereye gideceğimiz, hâliyle ölüm ve ölüm ötesi gibi soruları da içinde barındıran zaman ve insan ilişkisi bütün insanlık için ayrı bir muammadır.

Saçlarımıza düşen aklar, yaşımız, işe sabah gidip akşam üzeri dönüşlerimiz hep zamansaldır. Maaş günleri, bayram tatilleri ve senelik izinlerimiz hep zamansaldır. İş görüşmeleri, randevularımız zamandan bağımsız değildir.

Bütün bu saydıklarımız, insanı daha programlı bir varlık hâline dönüştürmüştür. Problemleri yanlarımızı, programlı bir yaşam anlayışı ile düzene koymanın neresi yanlış ki diyenleri duyar gibiyim. Her ne kadar biraz mekanikleşmek, insancıl yanlarımızda erozyona yol açsa da çağa ayak uydurmak zorundayız, diyebilirsiniz. İnsan, bence zamanı dikkatlice kullanmalı fakat asla mekanikleşmemelidir. Ruh dünyasını ihmal etmemeli; sinema, müzik, güzel sanatlar, roman, şiir yani edebî yanlarını tıpkı bir çocuk, tıpkı bir çiçek gibi besleyip edebî düşünce ikliminin yağmurları ile sulamalıdır. Yoksa neye ve kime yarar sağlar ki robotlaşmış bir toplum. Ekonomi ve sanayileşmenin dişli çarkları arasında kaybolup yitmek, beraberinde ruhsal bunalımlarımızı tetiklemez mi?

Namelerin ikliminde şöyle dolu dolu bir nefes almadıktan sonra, kâğıdı, kalemi ele alıp

yâre şarkı ve şiirle, yâr bak ben buradayım diyemedikten sonra, mavi gökyüzü, masmavi deniz ve martılar, ah ne temaşa ne temaşa...

Edebiyatsız neye yarardı ki hayat.

Yetmiş, seksen yıl ile kısıtlı olan ömürlerimizin üçte biri uyku, üçte biri ise çoğu zamanına şahitlik bile edemeyeceğimiz çocukluk ve gençlik yılları dersek geriye ne kalıyor ki?

Hani Yunus der ya, bir şiirinde "Sevelim, sevilelim, dünya kimseye kalmaz".

Ne güzel söylemiş değil mi? Üzerime birden bir gariplik çöktü, yittim yine fersah fersah. Bir adamdan, bir kadından, şiirsel yanlarını çekip alırsanız geriye ne kalır biliyor musunuz? Affedersiniz koskoca bir hiç, yine af diliyorumbir çöp yığını.

Zamana ihtiyaçlı olduğumuzu, randevularımızı, işe gidip dönüş saatlerimizi unutmadan fakat sanatı, sinema, tiyatroyu, edebiyatı, romanı ve şiiri özellikleşöyle dolu dolu sevmeyi ve sevdiğini söylemeyi ihmal etmeksizin yaşam şartlarımızı iyileştirmenin bir yolunu bulmalıyız.

İnsan olduğumuzu unutmamalıyız, insan mekanik bir varlık değildir. Bilim insan içindir fakat duygu dünyamızı keşfedecek bizleriz. Edebî haslet ve iştiaklarımızın hiçbir erozyona uğramaması dileğiyle, yaşamak ve bir şeyler yazmak ne kadar güzel bir duygu.

Sevmeyen yazabilir mi? Eğer seviyorsan neden yazmıyorsun? Bu da bir zaman kaybı değil mi?

ZAMANIN ÖTESİNDE

HATİCE OĞUZ

Artık gece mi gündüz mü farkında bile değildi. Kaç gündür bu şekilde yatıyordu? Derin bir kuyudan yankılanır gibi gelen, kimden geldiğini ayırt edemediği sesler duyuyordu. Etrafında çalışan cihazlardan gelen sesler, doktor mu hemşire mi hasta bakıcı mı olduğunu ayırt edemediği insanlardan gelen seslere karışıyordu.

Ağzında bir hortum takılıydı. Konuşmak istiyordu. Soru sormak istiyordu. Neredeydi? Nasıl gelmişti buraya? Burada olduğunu kim biliyordu? Ya kimsenin haberi yoksa? Ne olmuştu? Baş zonkluyordu. Kaç kere bu soruları düşünerek uyuyup kalmıştı. Verilen ilaçlar onu uyutuyor olmalıydı. Düşündükleri uyanık olduğu bir anda mı aklından geçiyordu? Yoksa uyurken gördüğü rüyalar mıydı? Derin bir kuyunun içinde kaybolmuş gibiydi.

Selim uzun boyu, geriye doğru taradığı koyu siyah saçları ile karşısındaydı. Sözleştikleri pastanenin önünde onu bekliyordu. Kimseyi bekletmeyi sevmezdi. Gideceği her yere vaktinden önce giderdi. Buluşmalarına da hep erken gelir, onu beklerdi. Şimdi de o güzel duru yeşil gözleri ile gülümseyerek ona bakıyordu. İçini sıcakık yapan o bakışlar. Gelecekte, birlikte yapacaklarından bahsederken anlamadan geçen zaman, ayrı olduklarında, özlemle yoğrularak geçmek bilmezdi. Onu görmediği zaman geceler ayrı uzar, gündüzler ayrı uzardı. Selim'e göre "zamanın ötesinde bir aşkı" onların yaşadığı.

Hukuk Fakültesinin son dönemindeydi evlilik teklifi aldığı anda. Selim, fakültenin kız öğrencilerinin gözdesi. Selim, Ceza Hukuku dersinin vazgeçilmez hocası. Selim'in derslerinde bütün kız öğrenciler ön sıralara otururlar, onun yeşil gözlerinden bir bakış yakalamaya çalışırlar. Büyülenmiş gibi ağzından çıkan kelimeleri dinlerler; sırf dikkatini çekebilmek için alakalı, alakasız bir sürü soru sorulardı.

Bitirme ödevinde danışman olarak Selim'in adını gördüğünde kalbi nasıl da gümbür gümbür atmaya başlamıştı. Birkaç kez ödev ile ilgili bir şeyler sormak için kızlarla onun odasına gitmişti. Sanki onun ödevi ile biraz daha fazla mı ilgilenmişti? Yok canım, olur mu öyle şey? Ona öyle gelmişti. Bir keresinde de ödev dosyasını kontrol etmesi için uzatırken eli, elinin üstüne gelmişti kazara. O an nasıl heyecanlandığını, nasıl kızardığını düşündü. Nihayet ödevi bitmişti. Kızlar ondan önce davranmış, çoktan teslim etmişlerdi ödevlerini. Selim'in

odasına ödev teslim etmeye yanakları pembe pembe kızarmış bir hâlde yalnız gitmek zorunda kalmıştı. Kapıyı çalıp içeri girdiğinde, Selim, yani Selim hoca, pencerenin önünde kocaman siyah deri bir koltuğa gömülmüş oturuyordu. İşte o ilk kez gözlerinin yeşil derinliğinde kaybolduğu andı. Bütün kızların hayran olduğu ünlü Ceza Hukuku hocası Selim Başarır karşısında oturuyor, o yemyeşil gözleri ile ona bakıyordu. İçeri girerken sendeler gibi olmuştu heyecandan. Oturmasını isteyince, bir robot gibi masanın önünde duran sehpanın etrafındaki bir koltuğa çökmüş, ödevinden ve ödevini teslim etmeye geldiğinden bahsetmeye başlamıştı. Galiba saçmalıyordu. Kurduğu cümlelerin başı sonu yok gibiydi. Tamamen kendi üzerinde olan o derin yeşil gözler varken mümkün müydü düzgün, mantıklı cümleler kurmak.

“Aslı, Aslıııııı...” Sanki daha bir farklı söylemişti ismini.

O derin yeşil gözlerini ondan ayırmadan “Erkek arkadaşın yok değil mi Aslı?” diye sormuştu. Hiç beklemediği, hazırlıksız yakalandığı bir soruydu. “Yookkk, yooookkk.” diye kızarak cevap vermişti. “Olmadığını tahmin etmiştim ama yine de emin olmak istedim.” demişti Selim, soğukkanlı bir şekilde. “Aslı ben seni çok beğeniyorum. Benimle çıkar mısın?” diye eklemişti. Doğru mu duyuyordu? Yok canım bütün kızların gözdesi, fakültenin müzmin bekâr hocası Selim Başarır bunları söylüyor olamazdı. Hele o kadar güzel, alımlı kız varken ona söylüyor olamazdı. “Aslı ne dersin? Benimle çıkar mısın? Seni daha yakından tanımak istiyorum.” diye başlamış, ne kadar uzun zamandan beri onu izlediğini, beğendiğini, ama hoş karşılanmayacağı için bu ilişkinin şimdilik ikisi arasında kalması gerektiğini, bu arkadaşlığın nasıl olacağını, nasıl, ne zaman, nerede görüşeceklerini detaylı bir şekilde ona anlatmış, bunu şimdilik kimseye anlatmayacağı konusunda ondan söz almıştı. Kimseye anlatmayacağına söz vermek, bu teklife evet demekti bir nevi. Ertesi gün fakülteye uzak bir pastanede buluşmak için sözleştiler. O ilk buluşmada “Bana artık hocam deme, Selim de, ismim ile hitap et.” demişti. O günden sonra da buluşma anlarını ipe çektiği, herkesten sakladığı biricik Selim’i olmuştu.

Fakültede görüşmeler de Aslı’nın yakın arkadaşları arkadaşlıklarını biliyor, bu ilişkinin evlilik ile sonuçlanacağını tahmin ediyorlardı. Selim’in ısrarı ile aileler tanışmıştı. Önceleri babası aradaki yaş farkının çok olduğunu söylemiş, kendisinden on beş yaş büyük biri ile evlenmesine onay vermemişti. Selim’in ailesinin durumunun iyi olması, aynı şehirde yaşayacak olmaları, annesinin ısrarı, babasının ikna olmasını sağlamıştı. Mezun olur olmaz o yaz düğünleri olacaktı. Düğün ve mezuniyet hazırlıkları ile o son dönemin nasıl geçtiğini anlamamıştı. Selim’in ailesi üç kızıdan sonra doğan, ailenin kıymetlisi tek erkek çocuk olan Selim için hiçbir masraftan kaçınmamış, masal gibi bir düğün yapmışlardı onlara.

Selim şimdi nerede acaba diye aklından bir düşünce geçti. O da burada mıydı? Ya da onun burada olduğunu biliyor muydu? İçinden derin bir ürperti yükseldi. Ya can paresi, biriciği güzel kızı Selen, o neredeydi? Nasıldı? İçinin derinlerden, çok derinlerden acıdığını hissetti. Zaman ve mekân kavramı kalmamıştı. Bir geçmişte, bir bu anda savrulup duruyordu. Hangisi gerçek, hangisi rüya diye kendisine sormak istemiyordu. Bu yaşadıkları bir kâbus olmalıydı. Uyanacaktı ve tüm bu yaşadıklarının aslında bir kâbus olduğunu görecekti.

Yepyeni eşyalarla döşeli kendi evlerindeydiler. Sonunda evlenmişler ve hep o hayal ettikleri mutlu hayatlarına başlamışlardı. Selim perdelerin hep kapalı olmasını istiyordu. Onun cama veya balkona çıkmasına kızılıyordu. Çok sevdiği için onu kıskanıyordu.

“Güzel karıcığım benim, sen de bu kadar güzel olmasaydın. Ne yapayım elimde değil, seni çok seviyorum. Hiç kimsenin sana benim baktığım gibi bakmasını istemiyorum.” demişti bir keresinde.

“Sen ne istiyorsan söyle, ben alır gelirim. Benim güzel karım çarşı, pazar dolaşırken yorulmasın.” demişti bir başka gün.

Selim onu çok seviyordu. Evet, her şeyden çok, herkesten çok. Onun yorulmasını istemediği için alışveriş gibi dışarıda yapılması gereken her şeyi de o yapıyordu.

Hukuk Fakültesinden mezun olduktan sonra zorunlu olan avukatlık stajını da Selim’in tanıdığı bir avukatlık bürosunda yapmış gibi göstermişlerdi. Ne gerek vardı onun çalışmasına, zaten durumları iyiydi. Hem Selim de güzel karısının öyle suçlularla muhatap olmasını, o duruşma senin, bu duruşma benim diyerek adliye koridorlarında yorulmasını istemiyordu. Selim uzun zaman bekâr yaşamıştı. Yaşı daha fazla ilerlemeden bir an önce aşklarının meyvesi bir çocukları olmalı, en kısa zamanda Selim’in ailesinin beklediği erkek torunu onlara vermeliydiler. İlk torun, ilk erkek torun, bakıcı elinde mi büyüdü? Çocuklarını büyütürken nasıl çalışabilirdi ki zaten?

Ayak sesleri, etrafındaki insanların gürültülü şakalaşmaları, çalışan cihazların sesleri hepsi birbirine karışıyordu. Hangisi geçmiş, hangisi bu an? Hangisi rüya, hangisi gerçek? Hangi anda yaşamalı? Beyni zonkluyor, boğazından içeri giren hortum canını yakıyordu. Evet, hortum canını yakıyordu. Biricik Selim’i canını yakacak değildi ya?

O gün kapıyı açtığında bir değişiklik olduğunu anlamıştı. Derin yeşil gözlerinde âdeta şimşekler çakıyordu Selim’in. İçeri adımını atar atmaz her zamanki gibi koca çelik kapıyı kapamış, sürgüsünü takar takmaz sert bir şekilde onu duvara dayamış, bir eli ile boğazını

bastırmıştı. “Mustafa hocanın odasına da gitmiştin değil mi? İnkâr etme gittin. Biliyorum. Bugün seni sordu. İmalı imalı güldü. ‘Evlilik nasıl gidiyor, Aslı nasıl?’ dedi.” demişti Selim.

Ne diyeceğini bilememişti. Çaresizce çırpınmış, Selim’e böyle bir şey olmadığını anlatmaya çalışmış, kendisini bırakması için yalvarmıştı. “Öptün mü onu da benim gibi odasında öptün mü?” deyip suratının ortasına kocaman bir tokat kondurmuştu.

Hatırlıyordu o günü, akşamüzeri herkes dağıldıktan sonra odasında beklediğini söylemişti Selim ona. Kızlarla tam fakülteden çıkmışken ders notlarını unuttuğunu söyleyerek kızlardan ayrılmış, fakülteye geri dönmüş, Selim’in odasına gitmişti söz verdiği gibi. Selim onu görünce oturduğu siyah deri koltuktan kalkmış, odanın kapısını arkasından kilitlemiş, kapının yanında dikilen Aslı’nın dudaklarına dudaklarını dayamış, hırıltılar içinde dudaklarından boynuna, oradan da göğsünün aralarına inmiş, “Aslı, ohh Aslı bizim evlenmemiz lazım, acil evlenmemiz lazım, seni çok istiyorum kuşum.” demişti. O gün ilk öpüş ve hırıltılar içinde bir evlenme teklifi. Nasıl kuş gibi yüreğinin çırpındığını, kendi elleri ile üzerindeki her şeyi çıkarmak istediğini, o anın nasıl zamanın ötesinde bir an olduğunu düşündü. Evlenme teklifi, masal gibi aşkın evlilik teklifi böyle mi olmuştu, yoksa Selim’in “masal gibi aşk” diyerek inandırdığı aşk mı masaldı?

Kanayan dudağından öpmüş, gözyaşlarını silmiş, af dilemişti Selim. “Çok seviyorum seni, ne yapayım elimde değil, böyle bir şeyi düşünmek bile beni delirtiyor. Bir daha olmayacak karıcığım. Bir daha olmayacak Aslı, bir daha olmayacak kuşum, inan çok pişmanım.” demiş, özürler dilemişti. O ilk tokat, son olmamıştı. Her defasında özürler, pişmanlıklar, söz vermeler, sonu gelmeyen bir döngüydü.

Bazen moraran bir kol, bazen patlayan bir dudak, bazen kapanan bir göz ama her defasında pişmanlıklar, özürler... Selim onu çok seviyordu, çok sevdiği için de kıskanıyordu, elinde değildi. Aslı bu sevgiyi hak edecek şekilde davranmalıydı. Onun bazı davranışları kışkırtıyordu Selim’i, yoksa Selim hiç ister miydi böyle davranmayı?

Hamile olduğunu öğrendiğinde nasıl da umutlanmıştı. Selim’in kıskançlıkları azalacak, ona daha az kızacaktı. Doktoru Burcu Hanım, o gün bebeğin cinsiyetinin kız olduğunu söylediğinde “Emin misiniz?” diye sormuştu Selim. Aman canım, ne fark ederdi; ha kız olmuş, ha erkek! Eli ayağı düzgün olsun, sağlıklı olsun yeterdi. Bir kızı olacaktı. Ona arkadaş. Çok mutluydu. Selim dönüşte tüm yol boyunca konuşmadı. Çok sessizdi. Bu hiç normal değil diye düşündü. Selim, erkek doktor istemiyor diye doktor olarak Burcu Hanım’ı

seçmişlerdi. Hastaneye girip çıkarken başını önüne eğmiş, Selim “Şuna baktın, buna baktın!” demesin diye gözlerini yerden kaldırmamıştı. Yine ne yapmış olabilirdi ki?

Eve girince her zamanki gibi kapıyı kapatıp arkasından sürgüleyen Selim, koridorda hızlıca arkasından gelip kolunu burkarak tutmuştu. “Kimden bu çocuk, söyle çabuk. Bizim ailemizde kız çocuk olmaz.” demişti ağzından köpükler saçarak. “Sizin ailede kız çocuk olmazsa, ya ablaların...” diye başlamıştı ki Aslı, çenesinin altından aldığı yumrukla, bir dişinin ağzından fırladığını hissetti. Odalardan birine kaçmak için hamle yapsa da aldığı darbeler ile koridora yığılıp kalmıştı. Bu sefer tutulmayan sözler, özürler, pişmanlıklar da yoktu. Günlerce Selim ona küsmüş, konuşmamıştı. Erkek bebek olmaması Aslı’nın suçuydu.

Hamile, lohusa, bebek var demeden şiddet, şiddetini artırarak devam ediyordu. Kızını kucağına aldığı o ilk anı hatırladı. Meleğinin mis gibi kokusunu, saçsız tüylü başını öptüğü o anı. Kızı ile oyalanıyor; mutlu olduğunu, her evlilikte böyle şeylerin olabileceğini söyleyerek kendini teselli ediyordu.

Kızını aşından getiriyorlardı. Asansöre hemen arkalarından otuzlu yaşlarda uzun boylu sarışın bir adam bindi. Selen, annesinin kucağında asansördeki yabancıya gülücükler atınca genç adam da Selen’i sevmiş, onunla konuşmuştu. Bir zamanlar derinliklerinde kaybolduğu o yeşil gözleri gördü asansörün aynasında. Yine şimşekler çakıyordu. Anlamıştı başına gelecekleri. Asansörden inip eve girdiklerinde, Selim kapıyı kapatana kadar kendini Selen’in odasına atmıştı ama kurtulamamıştı. Selen’i beşiğine bırakırken yumruk mu, tekme mi olduğunu anlayamadığı bir darbe almıştı sırtına. Sendeleyerek beşiğe tutunmaya çalıştı, beşiğin sarsıntısından ve onun acı dolu inlemesinden korkan Selen ağlamaya başlamıştı. Saçlarından kavrayan Selim onu yerde sürüklüyor, bir yandan da tekmeler savuruyordu. “Ben anlamadım sanki salak mıyım ben, aslında bebek değil, bebeğe bakarak seni sevdiğini.” Saçları diplerinden kopuyor olmalıydı. Canı çok acıyordu. Yerdeki çantaya takılan Selim, sendeleyerek bir an için saçlarını bırakmıştı. Bunu fırsat bilip kendisini mutfığa attı. Selim arkasından oraya da gelmişti. Karın boşluğuna aldığı tekme ile tüm iç organlarının yerinden oynadığını hissetti. “Selim yapma, yalvarırım yapma!..” diyerek ağlıyordu. “Seni kaç kez uyaracağım.” diyen Selim’in attığı tokatla balkon kapısına savruldu. Selim’in duracağı yoktu, üstelik tezgâhın üstünde duran bıçağı da almış, üzerine doğru geliyordu. Balkon kapısını açtı. Kaçacak başka yeri yoktu. Selim de arkasından balkona çıkmıştı. Onu yakalayıp tutmak için ileriye doğru bir hamle yaptığında ikisi de aynı anda beşinci kattan aşağıya doğru savruldu.

Selim ona hep “Aslı kuşum.” derdi. Şimdi ikisi de kuş olmuş mutfak balkonundan aşağı süzülüyordu. Sonsuz huzurla dolmuştu içi. Sanki bir an kanatlanıp kendine tepeden bakmıştı. Selim bir elinde bıçakla yüzükoyun yerde yatıyor, kendisi de onun yanında sırt üstü sonsuz maviliklere bakarak yatıyordu.

Yine etrafında kime ait olduğunu bilmediği sesler, cihazların sesi, beynindeki uğultu hepsi birbirine karışıyordu. Hangisi gerçektir? Hangisi kâbus? Ya bir kuş olup uçacaktı ya da kızı, güzel meleği için her şeye en baştan başlayacak, hayata tutunacaktı. Ya zamanın gerisinde kalacak ya da zamanın ötesine geçecekti.

“Hastanın eşi ex olmuş.” diye derin kuyunun gerisinde bir fısıltı duydu. Bir hasta bakıcı olmalıydı. “Hastanın eşi ex mi olmuş?” diye zihni kendi kendine sordu. “Değerler bugün daha iyi.” diye başka bir ses fısıldadı derin kuyuda. Bu da bir hemşire ya da doktor olmalıydı. “Hastanın eşi ex olmuş, değerler artık daha da iyi olacak.” diye cevap verdi zihni Aslı’ya.

“Evet, daha da iyi olacak.”

YOLUMU ÇİZMİŞ KADERİM

PROF. DR. AHMET YILMAZ

Kara kıl çadırdan başladım okula
Her gün bir saat “yürü” dedi kaderim
İlkokul bitirdim köyümde kol kola
Ortaokul oku, “git” dedi kaderim

İmam Hatip Konya’da, yalnız ben gittim
Köyün irfan yoluna bir fidan diktim
Kulvarlarda koştum, engellerden sektim
“Lisanslı atletsin koş” dedi kaderim

İki diploma aldım iki liseden
Hiç kimsenin yardımını istemeden
Bir fakülte bitirmemi beklemeden
“Avanos’ta imamsın” dedi kaderim

İlk maaşımı aldım yıl yetmiş üçtü
Köyden üniversiteye gitmek güçtü
Hayat, ekinlerimi çok erken biçti
Durma git “Murakıp” ol dedi kaderim

Gerede’nin ilk murakıbbı ben oldum
Ankara yollarında sarardım soldum
Sonra Diyanet’e giden yolu buldum
“Hem oku hem memur ol!” dedi kaderim

Dört yıl okuduk Ankara’da kırk sandık
Her gün kavga etmekten biz de usandık
Derse gittik, karakollarda uyandık
“Kötülere uyma sen” dedi kaderim

Fakülte bitti yol göründü Mısır’a
Ailemde pasaportlu yoktu o sıra
“Elli gini burs” maaşım yanı sıra
“Maaşlı izinli git” dedi kaderim

Gördüm Mısır'da dil bilmediğimi
Doğru Arapça öğretilmediğimi
Mısır'a gezmeye de gelmediğimi
“Kararını kendin ver” dedi kaderim

Yurt dışına maaşım aktarılmadı
Ev kirası ders harcı yatırılmadı
Kitapları nasıl buldum, sorulmadı
“Türkçe öğret para bul” dedi kaderim

Derslerden geçtim, sıra geldi tezime
Elçi “bursun kesildi” dedi yüzüme
Uyku girmez oldu uykusuz gözüme
“Git Türkiye'ye sor gel” dedi kaderim

Çok mecbur kaldım Ankara'ya gelmeye
Burs sorunumu çözüp geri dönmeye
Az kalmıştı sular yolunu bulmaya
On iki eylülde “dur” dedi kaderim

İnancım var her kapıyı Allah açar
Dediler “Riyad'dan sana bir mektup var”
Şükrettim o anda “men sabara zafar”
On yedi eylülde “uç” dedi kaderim

Riyad'dan Kahire'ye uçtum, nakile
Dosyama taşımak gelmezdi akıla
Haccım da nasip oldu bu fırsat ile
“Yarıшта birinci ol” dedi kaderim

Birinci oldum ödül aldım Suud'da
Gezdim Paris'i, Eyfel'i bir hesapta
İlk sempozyumuma katıldım Rabat'ta
“Budur akademik yol” dedi kaderim

Sevmiştim bir Kahramanmaraşlıyı ben
Bey soyundan bir bey kızıydı gerçekten
Kışım da yazımdı, yanık gönlümde ten
“Mutlu ol mutlu yaşa” dedi kaderim

Mastırım bitti geri döndüm vatana
Evlenip kavuştum sımsıcak yuvama
Ankara'da girmiştim bir imtihana
“Kazandın hoca oldun” dedi kaderim

Yeniydim üç aylık hocaydım okulda
Dediler “Başbakanlık heyeti” yolda
Arapça gazete yoktu sağda solda
“Advâu’l-enbâ”yı yap dedi kaderim

Koca proflar doçlar dururken yanda
“Bir okutmana” kalmıştı iş sonunda
Duble ücret vardı maaşı yanında
“Müstahik sensin” dedi bana kaderim

Bir sistem icat ettim anlamadılar
Dil öğretimini önemsemediler
Makaralı Kutu Sistemi bu beyler
“Mucitler anlaşılmaz” dedi kaderim

Aslıhan’ım doğdu bir dünya güzeli
Rızkım arttı öyle değildi ezeli
Sanarsın “Hoten” illerinin gazeli
Bahtın açıldı “yürü” dedi kaderim

İkinci kızım Selvihan olsun dedik
Sevinçten tepsi tepsi baklava yedik
Kıvrıcık saçlarını pek çok severdik
“Doktor olur bu kızın” dedi kaderim

Begümhan’ım sanki melike doğmuştu
Binbir türlü nimet önüne konmuştu
Hüdhüd kuşu tacı, lakabı olmuştu
“Kraliçem” diye sev dedi kaderim

Ablacığım geldi sonunda; Senemhan
Gören hem fikir olurdu o bir sultan
Böyle evlatlara “maşallah” der insan
“Hoca olur bunlar da” dedi kaderim

Doktoram bitti, dil de vardı, vermedi
Yardımcı doçentliğe layık görmedi
Yedi sene bekledim sıram gelmedi
“Kıskanıyorlar seni” dedi kaderim

Bıraktım Ankara'da anılarımı
Konya'da aradım yeni dostlarımı
Birbirine uladım ünvanlarımı
Artık profesörsün dedi kaderim

Binlerce öğrenci okuttum zamanla
Hizmetler ettim ilim irfan ızanla
İşim olmadı cemaatçi insanla
"Şükret Allah korumuş" dedi kaderim

Güçlü insan dürüst çalışan insandır
Derdim: "Zamandan çalmayınız haramdır
Dersin yoksa âgâh ol yerin odandır"
"Ak alın gir makama" dedi kaderim

Çok geçmedi torunlarım da geldiler
Mehmet Buğra, Ahmet Kağan abiydiler
Şirin ile Gülin çok beklemediler
"Artık dedesin" dedi bana kaderim

İnancım var ki bu kadar torun yetmez
Hazır et harçlıkları bayramlar bitmez
Zamane çocukları "almadan gitmez"
"Canın sağken sevindir" dedi kaderim

Ömür geçirdin şu feleğin çarkından
Haberin oldu yirmisinden kırkından
Elli senelik memurluğun ardından
"Emeklisin" git dinlen dedi kaderim

Kitaplar yazdım sayısı bir düzine
Her biri kaynaktır Türk-İslam sözüne
İnkâr edenlerin her iki gözüne
Romanlar yaz da göster dedi kaderim

Dede Efendi nasihatın var mıdır
Her kışın sonu mutlaka bahar mıdır
Yağ gülünün bile çevresi har mıdır
"Dünyada yaşa da gör" dedi kaderim

NAZU ERAY'IN ROMANLARINDA ZAMANA BAĞLI FANTASTİK ÖGELER

YELİZ ÖZGE TOYMAN

Postmodernizm, “Metinde tek bir anlam vardır.” anlayışı yerine “Birden çok gerçek anlam vardır.” düşüncesini edebiyata kazandırmıştır. Postmodernizmin unsurlarını eserlerinde çokça kullanan Nazlı Eray, zaman problemini de bu anlayış çerçevesinde şekillendirmiştir.

Zamanın geçişliliğini öne çıkararak gerçeklik fikrini yıkmak ve hayalî bir dünya kurgulamak isteyen Eray, gerçekle kurmacayı iç içe geçirirken anlatı zamanlarında çeşitli oynamalar yapar. Zamanda yolculuğa çıkma motifi sık kullandığı fantastik unsurlarındandır. Başka zamanı yaşamak veya o zamanın insanı olmak, çevresindeki kahramanları da bu yolculuklara çıkarmak, yazar için âdeta bir oyundur. Zamanlar arası yolculuklarda geçişleri her anlatısında farklı bir şekilde yapar. Ayrıca zamansızlık da kahramanlarının yaşadığı belli problem alanlarındandır.

Dünden bugüne, bugünden geçmişe ve geleceğe geçişlerle okuyucusunu çeşitli maceralara sürükleyen Eray, bu özelliğiyle eserlerine masalsı unsurlar katar.

İnsanoğlu düşlerini, özlemlerini, mutsuzluklarını dile getirmek için olağanı değil hayalî olanı ağırlıklı olarak kullanır ve bu doğrultuda düşselliği yakalamaya çabalar. Eray’ın amacı da zamanı çeşitlendirerek anlatıya yeni bir gerçeklik kazandırmaktır. Zaman konusu, hemen hemen her eserinde fantastik yapıyla yer alır. Eserlerinde zamansızlığı kullanmasının nedenini bir söyleşide şöyle açıklar:

“Kolumdaki saate çok bağlıyım. Başucumda saat olmadan uyuyup uyanamıyorum. Oysaki yazarken bende zaman mefhumu yok. İnce zaman çizgisini, ölümle yaşam çizgisini sevmiyorum ve atıyorum yazdıklarımın. Zamanla çok ilgilirim ama zamanı karıştırmayı seviyorum. Bir de beynimin bir yarısında bir zamansızlık, sonsuza uzanan bir koridor var.”¹

Zamansızlığı daha iyi ifade edebilmek için saat mefhumunu kullanmamaya dikkat eder. Anlatıcıya *“Acaba gecenin saat kaç, bilmiyorum. Zaman geç olmalı... Saati bilmiyorum.”²* sözlerini söyleterek kurguyu, zamanı olmayan bir duruma getirir.

¹ Sema Aslan, “Bir Dudak Ver Bana, Bütün Oylar Sana...” www.milliyet.com.tr, (11. 04. 2006).

² Nazlı Eray, *Pasifik Günleri*, Can Yayınları, İstanbul 1998, s. 7.

Zaman çizgisinin dışında yer alışı, zamanda sürekli ve hızlı atlayışlar Uyku İstasyonu’nda da belirgindir. Anlatıcı, zamanın dışında olduğunu sürekli vurgular:

*“Zamansızım. Zamanın dışına çıkmış gibiyim. Birden aklıma bu soru takıldı. Mutlaka bir yerde bir zaman kayması olmuş. Zamanın neresindeyim acaba?”*³

Fantastik kurgunun zaman kavramı dışına çıkma isteği, anlatıcının saatlerden uzak durması motifiyle verilmeye çalışılır:

*“Annem, saati tak artık koluna, dedi. Unutmuştum saatimi. Zamanı, her şeyi unutmuştum. Zamansızlık ne güzeldi. Saatimi çantamdan çıkartıp taktım. Bir göz attım, ona çeyrek vardı. Zaman birdenbire beni sarıp sarmalamış, o acımasız tiktakları ile yeniden çalışmaya başlamıştı.”*⁴

Bir çaresizliğin romanı olan Uyku İstasyonu, yaşlı adamın zamanı kendilerinin idare ettiğini söylemesiyle fantastik özellik kazanır.

Örümceğin Kitabı ise zaman ve mekândaki sıçramaları ışık ögesiyle gerçekleştiren bir kurguya sahiptir. *“Ankara’nın aysız gecelerinden birinin içindeyim.”*⁵ cümlesiyle başlayan anlatıda bir süre sonra düşlerle birlikte zaman unsuru da belirsizleşir. Ömür Uzatma Kahvehanesi’nde anılarını birbirlerine anlatarak ömürlerini birkaç saat de olsa uzatmaya çalışan dört yaşlı erkek, farklı bir zaman dilimi içerisinde okura sunulur. Bu kişilerden Osman, Lindy’nin kahvesinde vesikalık bir fotoğraf olarak duvarı kiralar ve orada Marilyn Monroe’ya âşık olur. Onunla tanıştıktan sonra 1960’lı yılların Hollywood’una giden Osman, bu zamana yeniden döndükten sonra kahraman anlatıcıya yaşadıklarını açıklar. Bu aşkı kurgulayarak anlatıya yerleştiren anlatıcının amacı, 1960’lı yıllara dönerek Marilyn Monroe’nun hayatını ve ölümünü gündeme getirmektir.

Ömür Uzatma Kahvehanesi’nde anılarını anlatan kahramanlardan biri de Nejat’tır. Anlatıcı, Nejat’ın hayat öyküsünü aynı ortamda bir kere daha garip bir biçimde dinlediğinde olayı anlamlandıramaz ve bunu bir zaman kayması olarak değerlendirir: *“Bir zaman kayması, bir şey olmuştu ya; tam anlayamadım.”*⁶

³ Nazlı Eray, *Uyku İstasyonu*, Can Yayınları, İstanbul 2002, s. 10–11.

⁴ Age, s. 18–19.

⁵ Nazlı Eray, *Örümceğin Kitabı*, Can Yayınları, İstanbul 1999, s. 7.

⁶ Nazlı Eray, *Örümceğin Kitabı*, Can Yayınları, İstanbul 1999, s. 68.

Romanda bir diğer fantastik mekân Carlo'nun Berberi'dir. Bu berberde zaman geçişlerini sağlayan aynalardır. Ayna, kendisine bakan herkesi hayatının en güzel dönemi olan gençlik günlerine götürür. Carlo'nun Berberi'ndeki aynaları, ışığı ve Ömür Uzatma Kahvehanesi'ni kullanarak zamanda oynamalar yapan yazar, düşsel dünyaya ait ölçülemeyen zaman birimleri yaratır.

Sis Kelebekleri'ne tanımlanamayan ve belirlenemeyen bir zaman dilimi hâkimdir. Roman boyunca dün-bugün-yarın ve gece-gündüz dönüşümü, bu belirsizliği ortaya çıkarır. Eray, bu belirsiz durumu kahramanlarına da sık sık söyletir. Romanın başkahramanı Nazlı: *“Dün yarın oluyordu, bugün birden öbür gün. Gene öyle bir şey olmuştu işte! Bulunduğum zamanın içinden kaymış, kendi gerçek halimle otel odama dönmüştüm.”*⁸ diyerek zaman konusundaki kararsızlığını ifade eder.

Zamanda gerçekleşen kaymaları da şu şekilde belirtir: *“Yarın dün oluyor, bugün öbür güne kayıyor, bir yıl öncesi üç aya sonraya kayıyor bazen.”*⁹

Anlatıda mekânla birlikte zamanı da rahatlıkla değiştiren kişi trapezci Sebati'dir. Sebati, Ankara ve Sinop arasını uçarak çok kısa bir sürede alır. Bu durum Sebati'ye düşsellik kazandırır.

Romanda anılar, anlatıyı geçmiş zamanlara taşıyan önemli bir unsur olarak karşımıza çıkar. Sinop Cezaevi'nin eski zamanlarında yapılmış bir mahkûm sevkıyatı anlatıcının gözünün önünde aniden yaşanmaya başlar. Kurguda geçmişini yaşatan isimler dede Tahir Lütfi Tokay ile bir suikast sonucu ölen Mahmut Şevket Paşa'dır. Bu kahramanlardan Tahir Lütfi Bey, dedesi olduğu için, Mahmut Şevket Paşa da suikast olayı nedeniyle Nazlı'nın ilgi odağı hâlinedirler. Geçmişten gelip anlatı zamanının şartlarına uyum sağlamaya başlamaları geçmiş ve bugün arasındaki mantıksal bağı koparır. Yıllar önce ölmüş kişilerin dünyaya yeniden dönüşü ancak düşsü gerçeklikte yapılandırılabilir bir kurgudur. Geçmişin ve şimdiki zamanın sınırlarının belirsizleşmesini sağlayan unsur çoğunlukla Sinop'ta görülen yoğun sistir. Sis, anlatıcının düş dünyasına zenginlik kazandırır.

⁸ Nazlı Eray, *Sis Kelebekleri*, Can Yayınları, İstanbul 2003, s. 121.

⁹ Age, s. 278.

“Balkona çıkıp sisin içine, uzaktaki bir-iki takaya, alçaktan uçan martılara baktım bir süre. Bir şey daha fark etmiştim bu tılsımlı kent ile ilgili; sürekli kentin üstünde oynayan, oraya buraya dağılan, birden toparlanıp her yeri âdeta örterek görünmez kılan sis, Sinop’ta zamanı da belirsizleştirmişti. Balkondan baktığımda zamanın sabah mı, öğlen mi, yoksa akşama doğru mu olduğunu anlamama olanak yoktu. Sis perdesi bir anda denizi ve kenti soluklaştırıp akşam ışığına bürüyordu onu, sonra birden dağılıp güneş ışığı meydana çıktığında kentte yepyeni bir sabah başlıyordu sanki.”¹⁰

Zamanın gerçek dışı bir şekilde kullanılması, Roberto Cavalli’nin Nazlı’ya hediye ettiği saatle açıklık kazanır. Çünkü bu saatin ortasındaki dev ekranda beliren insanlar Nazlı’nın belleğindeki insanlardır. Roberto Cavalli, zamanı *“bir an yumağı ve düşünce birikimi, bellek patlaması”¹¹* şeklinde tarif eder.

Gerçek zamanı rüyalar, anılar ve düşlerle belirsizleştiren yazar, bilinçli anları ve zamanları kurgularında en aza indirgeyerek büyümlü bir atmosfer yaratmaya çalışır.

Zaman olgusu yazar için çok önemlidir. Nazlı Eray, ciddi bir hastalık geçirerek uzun süre tedavi görmüştür. Bu yüzden eserlerinin hemen hemen tümünde zaman konusunu hastalığı ile bağdaştırır. Çünkü hastanede kaldığı günlerde ameliyatlardan sonra su içmesi için zamana ihtiyacı vardır. Su içmeyi beklemek, yazar için âdeta bir azap hâline geldiğinden hastanede zaman konusunu, anlatılarında her fırsatta dile getirir.

Yaşamın ve ölümün sınırlarının belirlenmediği bir kurgu olan İmparator Çay Bahçesi’nde ölümler ve yaşayan insanlar bir araya getirilir. Bu tutum, romanı ölçülemeyen düşsel bir zaman diliminin içerisinde gerçekleştirir.

Aşkî Giyinen Adam’da gün ay veya yıl şeklinde hiçbir tarihe rastlayamayız. Zaman, belirsiz bir şekilde kullanılarak geçmişle ve bugün arasında ani sıçrayışlar yapılır. Tarot fallarından çıkan şarkıcı Eddie Fisher ile birlikte 1960’lı yıllara dönen kahramanlar, farklı zamanlarda yolculuk ederler. Anlatı boyunca âdeta bir zaman makinesi çalışır ve bu makine sayesinde geçmişte yaşamış kişiler bugüne kolaylıkla gelir. Geçmiş kurguya yerleştiren bir diğer kahraman da Pişmiş Kelle’dir. Anlatıcının ve Fisher’in belleklerini taşıyan birden fazla kelle, geçmişle yaşanan olayları hatırlatarak zamandaki sıçrayışları sağlar.

Eray’ın zamanda hareketlilik sağlamasının sebebi, insanların zamanı algılayışlarının aynı olmamasıdır. Farklı yaşam koşullarının getirdiği zaman fikri, fizikî koşullarda ortak bir algılayışın ürünü olan zamandan farklıdır. Bu farkı iyi bilen yazar, anlatıcı kahramanının çaresizliği karşısında zaman olgusunu ortadan kaldırır.

¹⁰ Age, s. 128.

¹¹ Nazlı Eray, *Sis Kelebekleri*, Can Yayınları, İstanbul 2003, s. 238

ZAMAN KAVRAMI

ALİ SAÇIKARA

Dergimizin de teması zaman, insanoğlunun üzerinde en çok düşündüğü konulardan biri. Hemen hepimizin zamana dair söyleyeceği bir söz var. Ancak düşündüklerimiz ya da bildiklerimiz söylediklerimizden, hiç değilse söylemek istediklerimizden çok daha fazla. Orhan Veli'nin de dediği gibi:

Bir yer (şey) var, biliyorum;
Her şeyi söylemek mümkün;
Epeyce yaklaştım, duyuyorum;
Anlatamıyorum.

Anlatabilmek için bir kitap inceledik. İncelediğimiz kitap ZAMAN KAVRAMI. Kitabımız Saffet Babür'ün çevirisiyle 1996'da İmge Kitabevinden çıkmış. Aristo, Augustinus ve Heidegger'in birer konuşmasından oluşuyor. Kitapta bazı temel sorulara cevaplar aranıyor: Zaman bir varlık mıdır? Zaman nedir? İnsan zaman arasında nasıl bir ilişki vardır? Çalışmamızı kitaptaki konuşma sırasına göre üç başlık altında yaptık. Bu başlıklara geçmeden önce kitabın dilinin biraz ağır olduğunu, çeviride Türkçecilik adı altında zorlama bir anlatıma gidildiğini belirtmeden geçemeyeceğim.

1- ARİSTO

Önce, sonra ve **şimdi**; Aristo zamanı bu üç ögeden oluşan bir bütün olarak ele alıyor. Ancak bu ögeler bağımsız değil, aksine bir örüntü biçiminde ve ardışık olarak birbirine bağlı.

Zamanı anlamak için “an”ı anlamak gerekir. Zamanı çizgiye benzeten Aristo, çizgideki noktaların önemini vurguluyor. Zira çizgiyi oluşturan, onun sürekliliğini sağlayan ve sınırlarını belirleyen şey noktadır. Ancak zamanı oluşturan şey, çizginin ilk ve son noktaları arasındaki bütünlüktür. Çizginin noktaları arasında boşluk olursa çizgi biter ve ardından bir başkası başlar. Oysa zaman kesintisiz ve tektir. Zamanı nesnenin hareketine göre ölçebilirsiniz ama nesnenin devinimi durduğunda zamanı durduramazsınız. Öyleyse önce, şimdi ve sonra bir bütünün kesintisiz bölümleridir. Dikkat edin parçaları değil, bölümleri. Zira

bütünü parçaladığınızda daha küçük yeni bütünler oluşturursunuz. Oysa zamanı parçalamak mümkün değildir.

Aristo'ya göre zaman, nesnelerin hareketleri ve bu hareketlerin hızıdır. Bu tanımlamada dayanak noktası sayılardır. Dayanak noktası sayılar olmakla birlikte zaman konusunda bireysel algının önemi de göz ardı edilemez.

Zaman ancak hareketli, devinim içinde olan nesneler için vardır. Zaman, hareketin ölçüsü olduğu gibi hareket de zamanın ölçüsüdür. Zamanla hareket birbirlerini var ederler. Bu durum tavuk yumurta paradoksu gibi görünse de cevap daha barizdir. Sözelimi saat durana kadar zamanı ölçer. Saatin devinimi durduktan sonra ölçüm biter. Artık o saat, zamanın ölçüm aracı olma özelliğini yitirmiştir. Canlının zamanı ölene kadardır. Ölüler için zaman yoktur. Devinimle zaman arasındaki ilişkiyi günlük hayatımızda sık sık ifade ederiz. Yoğun birinin yapacak başka şeyler için zaman bulamamaktan yakınması ya da yapacak bir işi olmayanların vakit geçirememekten şikâyet etmesinin nedeni budur. Zaman devinimle, devinim zamanla ve zaman zamanla ölçülür. Çünkü ölçümün amaçlarından biri kıyastır. Kıyaslama da ancak hemcinsler arasında yapılır. Daha güzel bir yemek, daha büyük bir deniz ya da daha uzun bir zaman gibi...

Zaman devinen varlıklar için vardır. Devinimsiz varlıklar zamanın dışındadır. Bu noktada Aristo şöyle der: *Hep var olanlar, hep var olduklarından zamanın içinde değiller, çünkü zamanla sarılmıyorlar ve onların varlıkları zamanla ölçülmüyor.* Zamanın içinde olan bir nesnenin devinmesi zorunludur.

Devinim nasılsa zaman da öyledir. Tek bir devinim oluştuğunda tek bir zaman oluşacaktır. Ancak devinim ne kadar çok ve farklıysa zaman da öyle olacaktır. Bu durumda zamanın belirleyicisi şimdiki an olur. Önceden olmuş olanlarla sonradan olacak olanlar arasındaki zaman bağıntı *şimdi* belirler. *Eskiden, bir zamanlar, önce, sonra, yakında* gibi zamanın herhangi bir bölümüne ancak “an”ın içindeyken işaret edebiliriz. Zaman içinde bir zamanlar var olan şeyler yok olabilir. Bu, zamanın yok olması anlamına gelmez. Ancak yok olan şeyler için zaman yok olur. Örneğin bir zamanlar Aristo diye biri vardı. Aristo yaşadığı sürece zamanın içindeydi. Ancak ölümüyle zaman kavramının dışına çıktı.

2- AUGUSTİNUS

Zamana İlahiyatçı bir açıdan yaklaşır ve zamanı yaradılışın bir parçası sayar. Zaman Tanrı'nın yaratmasıyla başlar. Ancak Tanrı zamanın dışındadır. Çünkü o, varlığın sahibidir.

Onun yaratmasından önceki bir zamandan söz edilemez. Onun “anı, dünü ya da yarını” yoktur. Çünkü o hiçbir ölçüye sığmaz. Zaman anlaşılabilir bir şeydir ancak anlatılamaz.

Augustinus da zamanı devinimle ölçer ve şöyle der: *Hiçbir şey olmamış olsaydı geçmiş zaman da olmazdı.* Bu durumda zamanın varlığı bir şeylerin olmasına bağlı ya da zaman, olan bir şeylerle var olabiliyor. Yoksa zamanın olduğu yerde bir şeylerin olması mı gerekmektedir?

Augustinus, zamanı şimdi gelecek ve geçmiş olarak üçe ayıran bir yaklaşım içindedir. Ona göre birinci yılı yaşarken geçmiş yoktur. Ancak ikinci yılı yaşarken birinci yıl geçmişte kalmış ve yok olmuştur.

“Gelecek zamanı ölçmek mümkün değildir. Ve zaman, durup bizim kendisini ölçmemizi beklemez. Dolayısıyla Zamanı ölçtüğümüzü düşünürken geçen zamanı ölçmüş oluyoruz. O da geçtikten sonra zaten yok oluyor.” Bu durumda zamanı ölçmeye çalışmak anlamsız bir çaba olmaz mı?

3- HEİDEGGER

Heidegger, zamanı insan merkezli ele almış. İnsanın varoluş çabası içinde zamanla ilişkisini incelemiş. Bütün meseleyi insanın var olmasıyla açıklıyor. Var olmayı, dünyada bir yer edinme, başkalarına kendini anlatabilme ve yaşama amacını belirleme yani bir birey olabilme çabası şeklinde açıklıyor. Zaman kavramı bu açıklamanın içinde saklı. Çünkü Heidegger’e göre insan var olmak için sürekli bir koşunun, yoğun bir uğraşın içindedir. Bu uğraş **şimdide** hazırlık, **geçmişte** değerlendirme olarak açıklanabilir. Dolayısıyla zaman gelecektir.

Heidegger daha önceki konuşmacıların zamanda kesintisizlik ilkesini kabullenmiyor. Ve geçmiş zamanın yok olduğunu kabul ediyor. Bu nedenle *“Geçmiş ne değil nasıldır.”* diyor. Çünkü artık olmayan bir şey için “ne” diye soramazsınız. Ancak bir zamanlar var olan bir şeyin “nasıl” olduğu sorulabilir.

Heidegger’e göre zamanın insanın varoluş mücadelesinde belirleyici bir rolü vardır. Varoluşunu hazırlama ve amacına ulaştıktan sonra da bunu koruma çabasında insanın zamanı kontrol etmesi gerekir. Bütün çaba sonraya yöneliktir. Sonrayı yakalamak için şimdiyi iyi değerlendirmek gerekir. Şimdi kaçınılmaz olarak geçmişe evirilecektir. *“Gelecekte olmak zamanı verir, şimdiki zamana biçim kazandırır ve geçmiş zamanı yaşanmış olanın nasılında*

tekrarlattırır. Zaman açısından bakıldığında bu, zamanın temel görüngüsü gelecek zaman demektir.”

Varoluş koşusu içinde kendimi geçmişimde tutarak zamana sahip olurum. Varoluş koşusu geçmişe yapılıyor gibi görünse de aslında geçmişe değil geleceğe doğrudur. Çünkü asıl zaman gelecek zamandır.

Bu bağlamda Heidegger, zamanı insanla özdeşleştirir ve bir soru sorar: Ben zaman mıyım?

Zaman Kavramı, zaman hakkında size yeni fikirler verebilecek bir kitap. Konuya ilgi duyuyorsanız dilindeki tutukluğa rağmen kitabı ilk fırsatta okumanızı öneririm.

BENDEKİ AŞK

ALAATTİN BAKIR

Çıra idi çırak,
Yanmamış yanmaya amade.
Odun kömürü idi usta,
Yanmış, daha da yanmaya amade.

Kim bilir belki de ben gençtim, hayallerim olgun.
Kulpu kırık fincanda çay içmekti sevdam;
Yandı elim, yandı dilim.

Hamlığımdı aynaya bakıp kendimi görmek.
Neredeydi sevgili?
Sabah ezanında uluyan köpekleri anımsıyorum.
Gördüm seni, kimsenin görmediği...

Gülüştüne perde mi çektin?
Mutluluk, âlemin zihninden silinmiş.
Yıldızlar, yas tutmuş;
Gök, karalar bağlamış.
Çılgılığım, şimşekleri bastırır olmuş.

Korkuyorum
Nefesimi salsam gideceksin benden.
Öyle bir sen var ki bende,
Ben yanarım, sen tütersin bu bedende.

Geceye beyaz tül diktirdim.

Bir bilsen, ne kadar da yakıştı

Saçlarının/gözlerinin karasına.

Sen kapadıkça gözlerini

Gün batıyor sevgili.

Gözlerine sefere çıktım,

Gönlünü fethetmekti maksadım.

Gökkuşağının sekizinci rengiydi sevdam.

Bendeki aşk, kuşluk vakti.

Sabahına geç kaldım.

Öğleye bozulmadı gönül bağım.

ZAMAN

HASAN ÖZCAN

Geçip giden zaman mıydı,
Yoksa ömrümüz mü?
Kovalayıp durduğumuz yıllar,
Neler götürdü bizden?
Kör duygularla
Ne sevmeyi becerebildik
Ne de seilmeyi.
Gittiğimiz yollarda adresler hep yanıştı,
Kafdağının ardındaki umudu hiç bulamadık.
Son nefesimiz dilimizin ucunda,
Son sözümüzü beklemekte...
Ve biz zamanı değil,
Kendimizi harcadık.

ZAMANI SORGULARKEN

HATİCE OĞUZ

Söyle nedir zaman?

Bir ölçü mü, bir akış mı?

Ya da bir anlam arayışı mı?

Zaman nedir ki tarih için?

Bir kayıt mı, bir tanık mı?

Ya da bir yargılayıcı mı?

Zaman nedir ki filozof için?

Bir kavram mı, bir araç mı?

Ya da bir değer yaratıcı mı?

Zaman nedir ki bizim için?

Bir nimet mi, bir külfet mi?

Ya da bir sorumluluk mu?

Zaman nedir ki bir ülke için?

Bir miras mı, bir hatıra mı?

Ya da bir medeniyet mi?

Zaman nedir ki sosyal medya için?

Bir paylaşım mı, bir bağlantı mı?

Ya da bir etkileşim mi?

Zaman nedir ki dünya için?

Bir sorun mu, bir çözüm mü?

Ya da bir barış umudu mu?

Zaman nedir ki bizim için?

Bir saat, bir gün, bir yıl mı?

Yoksa bir an, bir nefes, bir hayal mi?

Zaman akıp giderken biz durur muyuz?

Yoksa biz de akar mıyız zamanla birlikte?

Zaman bize ne verir, ne alır?

Bir ömür, bir deneyim, bir bilgelik mi?

Yoksa bir yara, bir pişmanlık, bir kayıp mı?

Zaman bizim dostumuz mu, düşmanımız mı?

Bizi büyütür, olgunlaştırır mı?

Yoksa bizi yıpratır, eskittir mi?

Zaman bizim elimizde mi, yoksa biz zamanın elinde miyiz?

Zamanı değiştirebilir miyiz, durdurabilir miyiz?

Yoksa zaman bize boyun eğdirir, teslim alır mı?

Zaman nedir ki bizim için?

Bir soru, bir cevap, bir sır mı?

Yoksa bir şiir, bir sanat, bir mucize mi?

BAY HIÇ KİMSE /MR.NOBODY

ŞERİFE TEKMEK TÜRK

İçerdiği Bilimsel Terimler : Paralel Evren, Sicim Teorisi, Kaos Teorisi

Türü : Bilimkurgu, Fantastik, Dram

İMDB Puanı : 7,8

İzleyebileceğiniz Platformlar : Digiturk, Youtube

Başrol Oyuncuları : Jared Leto, Sarah Polley, Diane Kruger

Yazar : Jaco Van Dormael

Filmin Yönetmeni : Jaco Van Dormael

Filmin Süresi : 141 dakika

Vizyon Tarihi : 2009

Vizyona 2009’da girmesine rağmen daha önce izleme fırsatı bulamayıp hep aklımda kalan filmlerden biriydi. Bir tatil zamanımı denk getirip izleme fırsatı buldum nihayet. “Zaman”, “zamanlar arası geçişler”, “zamanda yolculuk”, “paralel evren” konuları hep ilgimi çeken konular olmuştur. Bu film de bu yüzden çok merakla izlediğim filmlerden oldu.

Zamanı durdurmak mümkün olsa, diye düşündüğümüz olmuştur hepimizin. Hele hele yaşlanmayı durdurmak, ölümsüz olmak... Hep istediğimiz peşinde koştuğumuz hayallerden değil mi? Bu film de sanki bu düşünce ve hayallerden doğmuş.

Filmde, genç çocuk bir istasyonda durur. Tren gitmek üzere ama çocuk bir türlü karar veremez. Annesiyle mi gitmeli yoksa babasıyla mı kalmalı? Bu karardan sonsuz olasılıklar doğar. Seçmediği sürece her şey mümkündür. Her yaşam, yaşanmayı hak eder. İnsan ırkı yarı ölümsüzlüğe ulaştıktan sonra dünyadaki son ölümlü olan 118 yaşındaki bir adamın hayat hikâyesini anlatır. Ölüm döşeginde Nemo, hayat hikâyesini bir muhabirle paylaşır ve yol

boyunca yaptığı seçimleri gözden geçirir. Yine de son nefesinde bile, kaderini tamamlamak için çok önemli bir karar beklenir.

Kurguda, zamanda yolculuk ve kaos teorisi birlikte harmanlandığı için film karmaşık gelebilir önce. Ama her şeyi dikkatli izleyip bütün parçaları zihninizde birleştirdiğiniz andan itibaren inanılmaz olaylar zinciri içerisinde buluyorsunuz kendinizi. Bir yola çıkarken başlangıçtaki küçük farklılıkların sonuçta sizin için büyük farklılıklar getireceğini, yaptığımız tercihlerin sizi farklı yerlere götüreceğini gösteren, sürükleyici bir film.

Ben izlerken sürekli bir merak duygusu ve heyecan içerisindeydim. Bir film izlerken aradığım bir özelliktir bu. Ayrıca hem filmi izlerken hem de sonrasında kendimi de sorguladım, hayallerimi, tercihlerimi, kararlarımı...

Bu filmi izlerken, aklıma Edward Lorenz'ın sorduğu soru geldi: "Brezilya'da kanat çırpın bir kelebek, Amerika'da bir kasırgaya sebep olabilir mi?" Neden olmasın? Bir şey değişirse her şey değişir.

YOLA REVAN OLAN MİSAFİR

İLKNUR İŞCAN KAYA

Yorgun...

Testi çatlağından sızısı akan sudan

Hallice gece...

Sessizliğine büründüğün sırça köşkün içinde

Görebilir misin çiçeklerin başkaldırısını,

Hissedebilir misin kalbinde?

Bezgin ayak seslerini gölgeler duymaz...

Kara kutu mavi yıldız

Köşe bucak saklandığın yerin dibinde

Senden haberdar bir tarçın elması

Açar kapağını

Kıyamazken dokunmaya

Kayar gidersin umulmaz anda

Gümüş suretli yakamozların sırtında...

Dar geçit ararken duvar dibinde
El tutar yüzü
Yüz tutar adımları
Pamuk serili kuş tüyü akşamları
Bozar soğuk nefesi korkuların
Silinmeze yazılı uğrak noktaların...

Tutuşunda kilitli hedefi, sorgulayan karar
Önce ve sonra sessizliği doldururken temreni
Yağar olur hiç penceresi efsunkâr
Döne döne iner zerreye sere serpe...

Gönül'e hasret
Döker karanlık sızısını
Yola revan olmuş
İnce ince durulanan misafir
Açıverir öke yaprağını...

KARINCA ARABALARI

MEHMET ÖZCAN YASDIBAŞ

Tartaros'un koynunda bir karınca

Her gece bir şehirde çıkarır antenlerini

Yumulmuş kursağında insanlar günahlarıyla

Her gece ruhlarını taşır bir karınca

Tanrıların arabalarına koşulu bir karınca

Her gece bir şehirde aşıkların ruhlarıyla tatlandırılmış

Ölüm nehirlerinin kıyısında yudumlar şerbetini

Her gece ruhları arabalarla taşır bir karınca

Hermes'i sırtlamış kara bir karınca

Her gece bir şehirde ilan eder yasak sevişmeleri

Kabuğundan sıyrılan gözleri alev Medusa'yla

Her gece toplar mermerden göz yaşlarını karınca

Her gece bir şehirde

Tanrıların arabalarıyla

Ölüm nehirlerine

Yasak aşkların artıklarını

Taşır usulca kara bir karınca

ZAMAN

KIYMET GÜLŞAH ÖZDEMİR

Başlangıçtı bazen ruha heyecan veren;
Başlangıç ile bitişi en baştan belirlenen.
Huzura ermekti belki de hem ruhta beliren,
Hem de yükseldiğin Yaradan'a erdiren.
İçinde kaybolduğun, arayışta olduğun;
Hep bir zaman dediğin, erişmek istediğin

Zaman dediğin hevesti,
Doyumsuz sevdalar peşinde koştüğün.
Bir damlacık tebessümdü
Uğruna dünyalara doyduğun.
Zaman dediğin belki de andı;
Geçmiş, şimdiyi, geleceği sığdırdığın.
Yaşadığın her şeydi zaman.
Kaybın, kazancın, planın, hayatın;
Belki de tek varlığın.

Zaman dediğin, aslında sendin.
Varlığınla anlam kazandırdığın,
İçine anıyı, hırsı, pişmanlığı;
Aslında tüm ömrünü sığdırdığın.
Ve nihayetinde zaman geldiğinde,
Ben nerede ne yaşadım dediğin;
İçinde ya bomboş anların olduğu
Ya da dolusuyla başka bir dünya kurduğun.
En gerçek ana kavuştuğun
Beklenen son an,
ZamAN.

ZAMANA DAİR

SERHAT BAĞCIVAN

Yan yana geçiyor zaman ve insan.
Bugünün içinden menzile doğru.
İnsana bir nefes zamana bir an,
Kaldı mı bilinmez yarına doğru.

Ne kadarı dolu ne kadarı boş,
Say sayabilirsen zamanı doğru.
Bazen hoş yürüyoruz bazen nahoş,
Zamanın içinden ecele doğru.

Gecede, gündüzde, ayda, güneşte,
Telaşlı bir gidiş sonsuza doğru.
Acun yörüngeyi her bir dönüşte,
Döne döne varır mahşere doğru.

Gayri memnun ahval nev-i beşerde.
İstikamet kötü bulunmaz doğru.
Ah seni takvime düşünce gölge.
Geldik zamanın sonuna doğru.

“Muamma önün de sonu da” bize.
Hangi hesap yanlış hangisi doğru.
Çekilir de ruhlar sonsuz dehlize,
Zamandan azade zamana doğru.

TESADÜF

FATMA BADILLI BEKTAŞ

İyilik yap denize at...

Üniversite sınavlarının sonuçları açıklandı bugün. Hastanenin karşısındaki pastanede oturuyorum. Kendime bir tulumba tatlısı söyledim, bir de maden suyu. Tam on yedi yıldır sınav sonuçlarının açıklandığı gün nerde olursam olayım bir pastane bulur tulumbamı yer, maden suyum içirim. Aslında tulumbayı pek sevmem. Ama bu kim olduğumu, nerden geldiğimi hatırlatır bana. Tam on yedi yıl önce ilk kez pastaneye gitmiştim. İlk siparişlerim de bunlardı.

Cerrah arkadaşım...

Ahmet burnundan soluyarak gelip oturdu yanıma. Selam falan vermeden yumruğunu masaya vurdu, boğuk bir sesle homurdandı:

- Seni burada bulacağımı biliyordum.
- Gel, ne söyleyeyim sana?
- Çay... Olmasa da olur.
- İç, iç... Çay iyidir.
- Aklım almıyor. Nasıl olur bunlar?
- Hayırdır?
- Bizim komşu kadın... Nermin teyze...
- Ne olmuş?
- Dolandırmışlar kadını. Kadının elinde avucunda bir şey kalmamış. Kalbine inmiş. Torunu Veli ortada kaldı. Zavallı çocuk kimi kimsesi yok. Beş parasız, üstelik başarılı da... Nermin teyze ondan söz ederken gururlanır, "Doktor olacak benim torunum. Doktor olacak da şifa dağıtacak." derdi.
- Üzüldüm. Ama kim bu Nermin teyze?
- Komşumdu. Varlıklı bir kadındı. Görsen öyle tatlıydı ki... İyilik meleği gibi bir şey. Veliden başka kimsesi yoktu. Bir Veli'si vardı bir de yardım ettiği, okuttuğu çocuklar. Bu devirde öyle birine rastlamak heyecan vericiydi. Biliyor musun onca çocuğun elinden tutmuş ama kim olduğunu hiçbirine söylememiş.
- Ya! İlginç!

On beş yıl öncesine gittim. Babam bir trafik kazasında hayatını kaybetmişti. Hem de gözlerimin önünde. Bütün çırpınmalarına rağmen kurtaramamıştım onu. O gün karar verdim doktor olmaya. Kendi babamı kurtaramamıştım ama başka çocuklar babasız kalmamalıydı. Babamın acısı dinmeden bir kez daha yıkıldım. Kazada babam kusurluymuş. Zaten kıt kanaat geçinip gidiyorduk. Ödemeler, annemin hastane masrafları derken dımdızlak kaldık orta yerde. Elde yok, avuçta yok... Ama doktor olmalıyım. Acaba nasıl derken okul müdürümüz çağırıp "Fikri, okul masraflarını üstlenmek isteyen yardımsever biri var." dedi. Tek şartı başarılı olmamış. İhtiyacım olan parayı okul müdürümüz gönderecekti. Bir yıl dersane, altı yıl tıp... Tam yedi yıl hatırı sayılır bir burs aldım. Müdürümüz emekli oldu. Onca ısrarıma rağmen iyilik meleğimin kim olduğunu öğrenemedim. Bundan hiç kimseye de söz etmedim. Belki anlatmanın tam sırasıydı. Ama anlatamazdım.

Boş gözlerle bakıp sustum. Ahmet, çayından bir yudum aldı. Çay kaşığını parmaklarının arasında çeviriyordu. Sırf konuşmak için sordum:

- Şimdi ne olacak?
- Çocuğun evi boşaltması gerekiyor. Onu birkaç gün misafir edeceğim ama bizde olmaz. Hanımın durumunu biliyorsun. Sonra kızlar...

O sırada aklımdan ne geçiyordu, ne düşünüyordum, bilmiyorum ama kendimi olayın içine atıverdim:

- Haklısın olmaz. Gene de sıkma canını bir yolunu buluruz elbette.
- Sağ ol Fikri, senin iyi bir dost olduğunu biliyordum.

Ahmet, çayından son bir yudum alıp ayağa kalktı. O giderken okul müdürümüz aradı:

- Buyurun hocam, hürmetlerimi sunarım.
- Teşekkür ederim evladım. Müsait misin?
- Elbette hocam, her zaman.
- Senden bir iyilik isteyeceğim.
- Elimden ne gelirse.
- Bir delikanlı için yardım topluyoruz.
- Emriniz olur. Gücümün yettiğince üstüme düşeni yaparım hocam.
- Sana güvenebileceğimi biliyordum Fikri. Sonra yine arayacağım. Hadi Allah'a emanet ol.
- Hocam. Bir şey sorabilir miyim?
- Tabii...
- Çocuğun adı ne?
- Veli!

Telefon elimden düşecekti nerdeyse. Aklım başımda değildi sanki. Eski Türk filmlerinin en dokunaklı sahnelerinden birine girmiş gibi o modası çoktan geçmiş, o bildik repliği tekrarlamaya başladım: “Veli! Veli! Bu isim... Elbette tesadüftü. Bu Veli, bizim Nermin Teyze'nin Veli'si olacak değildi ya! Neden olmasın? Yok canım, tesadüf, tesadüf!”

Biri bana sesleniyordu:

- Fikri, Fikri!
Baktım, Ahmet yanı başımda. Az evvelki öfke ve çaresizlikten sıyrılmış. Bu kez suçlu gibi mahcup bir edaya bürünmüş. Cep telefonunu bana uzattı:
- Bu fotoğraftaki sen misin? Sana benzettim ama emin olamadım.
Baktım, benim fotoğrafım. Lisede, son sınıftayken okulda çektiymiştik. Heyecanla sordum:
- Nerden buldun bunu?
- Nermin Teyze'nin çekmecesinde...

Ahmet ayrıldıktan sonra okul müdürümüzü aradım. Ona dedim ki: “Hocam yardım toplamanıza gerek yok. Veli'ye ben bakacağım artık. Nermin Teyze'nin Veli'sine...”
Sonrası gelmedi ikimiz de hıçkırıklara boğulduk.

ZAMANIN BİRİNDE ANTALYA

FİGEN ÖZTÜRK ARSLAN

Elimizde bir zaman makinesi olsaydı hangi zamana giderdik? Hiç şüphesiz safça mutlu olduğumuz zamanlara, görmek istediğimiz yerlere, özlediğimiz yüzlere... Belki çocukluğumuza, belki ilk gençlik yıllarımıza... Dizlerimizin kanadığı, kalbimizin ise heyecanlarla dolduğu zamana... İlk slow şarkıları dinlediğimiz, belki yorgan altında ağladığımız ilk platonik aşkımızın yarasını sarmaya çalıştığımız gecelere, belki ilk özgürlüğümüzü ilan edişimize. Belki hırçın rüzgârlara karşı ilk dik duruşumuza, ilk kendinden emin kararlar alışımıza... İlk bir şeyleri başardığımız, ilk takdir gördüğümüz, sevildiğimiz, sayıldığımız, gururlandığımız özel anlara...

Tül perdelerin Akdeniz meltemiyle dolduğu bir şehirdi Antalya. Masmavi suların üzerinde falezlere konumlandığı bir büyük şehir... İlkokul, ortaokul, lise yıllarım ve sonrası geçti Torosların eteğine kurulu bu tuz kokan şehirde. Sabahları beni simit satan çocukların “Simiiit isteyeen!..” diye seslenişleri, aceleyle bir yerlere koşturan insan selinin sesi ve kumruların ötüşleri uyandırır. Refüjdeki palmye ağacıyla dertleşmemle biterdi gün.

Dalgaların kayalıkları dövdüğü bir limanı vardır. Akdeniz akşamları şarkısını çalan, gitarıyla balıklara neşe, kumrulara ses olan gençler doldurur limanı. Bu limanın merkezine doğru yürürsünüz ve Romalılardan kalma, antik bir kaleyi karşınızda bulursunuz. Bu kalenin uzun uzun, taştan, cilalı gibi ışıldayan merdivenleri vardır. Merdivenleri aştığınızda Kaleiçi'ndeki muazzam, tarih kokan evler karşılar sizi. Bu evler, zamanın birinde yuvaydı tabii. Şimdi ya bar olmuştur ya da turistik lokanta veyahut pansiyon. Hemen ötenizde Karaalioğlu Parkı vardır büsbüyük, seyirlik ve yürüyüş yapabileceğiniz. Kuşbakışı lacivert bir mavilik ve o mavilikteki beyaz yelkenlileri seçersiniz -leke gibi durur denizin üzerinde- bu yelkenliler yeknesak biçimde ilerler. Burada çınar ağaçlarının altında oturabilir, dövme Maraş dondurması yiyebilirsiniz veya simit-üçgen peynir eşliğinde bir çay içebilirsiniz Tophane Çay Bahçesi'nde. Hele, gece yıldızları koynuna doldurmuşken buranın güzelliğini görmelisiniz. Yazın sıcak, çok sıcak bir gündüzden sonraki gece yürüyüşü ne de keyiflidir. Bir türkü kafeye, bara düşer belki yolunuz. Hoş bir seda ile bağlama tellerine de dalıp gidebilirsiniz. “Ver elini ver bana Eftelya, benim divane gönlüm seni ister Eftelya!” nidaları yükselir taş sokaklara...

Konyaaltı sahiline inmелisiniz sabah, erkenden. Varyanttan kuşbakışı bakmalısınız güzelim maviliğe. Zakkumlar renk renk pembe, beyaz... Deniz çarşaf gibiyken Akdeniz'e bırakmalısınız kendinizi. Çakıl dolu deniz kıyısından renk renk taş toplamalısınız. Akşam sahil parkta yine keyifle vakit geçirebilirsiniz. Çimenlerin kokusuna cırcır böcekleri eşlik ediyordur. Ay bütün görkemiyle parlıyordu. Yanınızda sevdikleriniz vardır, içinizde huzur...

Ertesi gün Düden Şelalesi'ne düşmeli yolunuz. Gözleme yemeli, şöyle bir serinlemelisiniz. Burada dolaşınca nasıl nefes almaktır o? Şelalenin suyu Gençlik Parkı'nda son bulur. Denize öyle bir coşkuyla dökülür ki heyhat!.. Bir tekne turu yapmalı ve dolaşmalısınız bu mevkiide. Lara güzergâhında sessizlik, kum dolu uzanan sahil... Keyifle güneşi batırabilirsiniz burada. Gökyüzüne baktığınızda beş dakikada bir uçak ışıkları göğün karasında parlıyordur.

Semt pazarına uğramalı, narenciye kokan tezgâhlardan kışın turuncu, top meyveler, Anamur muz, nar almalısınız. Baharda ve yazda enginarın, incirin, üzümün deste deste dizildiği güzelim tezgâhlar... Balığın en tazesini bulmak mümkün. Akşama bir cızbız sesi ile kurulur sofralar... En güzel yeşilliklerden bir salata... Sızma zeytinyağını da ekleyin, değmeyin keyfinize.

Mahalle arası gezerken kahvehanelerden tatlı sesler yükselir. Şapkalarını takmış, keten pantolon, delikli yazlık ayakkabı giymiş beyefendiler oturur burada; memleket meselelerini konuşur, futbol müsabakalarını yorumlar. Tavla oynanır, zar sesleri havaya dolar. Her kahvehanede olmazsa olmaz kanarya sesi yankılanır sokaklar boyu. Sokak kedileri gölge yerler arar. Kimi zaman insanların ayakları etrafında sırnaşık hâlde “Şöyle bir dolanayım da karnım doysun.” dercesine nasıl da gezinir.

Güllük ‘ten Işıklar Caddesi’ne uzanan bir yürüyüş yaparsınız belki de. Dönerciler çarşısında güzelce bir karnınızı doyurur, sokak çalgıcılarını dinlersiniz bir süre. Üçkapılar, esas adı Hadrian önünde hatıra fotoğrafınız olmalı mutlaka. Sahafları dolaşır, kitap tezgâhları açanlara uğrarsınız belki de. Bir kahve ısmarlarsınız şimdi kendinize, bunca insan kalabalığı dolup boşalırken kaldırımlardan, siz başka âlemlere yolculuk etmişsinizdir çoktan.

Sarısuda veya Kepez’de piknik yapmalısınız. Çam ağaçlarının serinliğinde termos dolusu çay... Demli sohbetler... Hayvanat bahçesine gitmeli, zebraları görmelisiniz. Piyaz yemeye gidersiniz veya sokak satıcılarından bir şeyler alırsınız: balık-ekmek, köfte ekmek, buzlu badem, acur, tırmıs, mısır, kamkat... Kim bilir dostunuzla kahve içersiniz de iki lafın belini kırarsınız. Saat Kulesi mi olur buluşma yeri, Selekler Çarşısı mı? Paşa keyfiniz nereyi isterse işte orada...

Kışın üşümezsiniz, bir hırka ile dolaşırsınız en fazla. Aniden bastıran yağmurlar sicim gibi indirirken hiç bitmeyecek sanırsınız. Drenajlardan çağlarcasına inen yağmur sularına inat gökyüzü cömertçe güneşini gösteriverir çok geçmeden. Fakat yine de hiç eksik olmaz dolu ve gök gürültüleri. Bunlara alışık olmalısınız. Baharı ve sonbaharı muazzam derecede güzeldir. Yaz ise Anadolu’nun güneyinde körfeze sokulu bu şehir için oldukça sıcaktır. Nem ve sıcaklık ikilisi bunaltıcı olsa da baş edilemez değildir. Evlerin balkonlarına gerili perdeler, panjurlar yardım eder gölgelenmeye. Gökyüzü yıldızları koynuna doldurduğunda o sıcak yaz gecelerine bir kez daha âşık olursunuz. Balkonlardan sohbetlerin, şen kahkahaların, okey taşlarının sesi yükselir. Bu kadar yaşamayı seven insanların bir arada olması şaşırtır sizi.

Bir zamanlar Antalya 90’larda evet, şimdikinden güzeldi. Sadeydi, daha az nüfusa sahip -el değmemiş doğal parkları bile şimdilerde kafe ile dolu- böylesi bir şehirdi. Her

şeyiyle hâlâ güzel, çok güzeldir Antalya. Atatürk'ün "Türkiye'nin en güzel şehri şüphesiz Antalya'dır." sözü unutulmaz. O da çok sevmiş şüphesiz bu şehri, pek çok kimse gibi.

Hepsi, her şey, aslında hiçbir şey... Bir şehri kıymetli yapan sevdiklerinizle dolu anılarınızdır. Arşınladığınız kaldırımlar, gülüşmeleriniz, çocukluk arkadaşlarınızdır özlediğiniz... Cadde boyu yürürken şen kahkahaları beraber atabildiğiniz kişiler, şarkılar söyleyebildiğiniz... Zaman makinem olsaydı giderdim. Geçmişle geleceğe kurduğumuz köprü olan anılarımız, erişemediğimizde boğazımıza düğüm olur. Kalbimize nüfuz etmiş bunca mutluluk, en güzel kavalitemizdir. Her şeye gülebilmek, dert ve tasadan arınık yaşlarda olmak... Bu şehirde akan zaman, başkadır. Akdeniz akşamları, sabahları, öğle sonları başkadır. Ailenizle ve dostlarınızla geçirdiğiniz her an özeldir. Kayıp giden yıldızlar gibi bazı zamanlar geri gelmez. Kıymetini bilmek gerek. Acele büyümemek, anın tadına varabilmek... Elinizden babanızın tuttuğu ve bırakmadığı günlere dönebilmek, ah mümkün olamayan o çocuk kalmak... Her şeyin büyü, gizemi zamanın birinde kaldı.

Zamanın birinde Antalya çocuk kalbimde masallar ülkesi gibiydi "bir varmış bir yokmuş"la başlayan ve bugünüme uzanan...

YÜZLEŞME

GÜLHAN KAHRAMAN

Koşuyorum, nefessiz kaldım demeye bile fırsat bulamadan koşuyorum. Arkama dönüp baktığımda dişlerini çıkarmış, salyaları akan, siyah bir köpek; durmadan havlıyor. Tam yakalayacakken yeniden hız kazanıyorum. Ormanın içinde karanlıklara gömülürcesine koşuyorum. Zaman sanki benimle anlaşmasını bozmuş gibi akıp gitmek nedir bilmiyor. Çılgılığımı duyan, yardıma gelecek kimse yok mu? İmdat!

O da neydi öyle! Aman Allah'ım, bu nasıl bir kâbus? Gözlerim karanlığın içinde ışık seçmeye çalışırken telefona dokunmayı akıl edebildim. Saat gecenin üçü. Ter alnımdan sızıp boynuma doğru yol almış. Arkamdan gelen o siyah canavar neydi öyle? Hele geçmek bilmeyen zaman... Allah'ım çok şükür buradayım. Ya gerçek olsaydı? Gün sabahın sekizinde başladı ama o simsiyah köpeğin havlama sesi hala kulaklarımda. İşe gitme yolumu ister istemez bir ileri sokağa taşıdım. Çünkü sokak köpekleri her zaman kullandığım yolun üst tarafında karşıma çıkabilir. Yürüyorum, biraz koşuyorum. Kolumdaki saat benimle yarış içinde. Bu yarışta yelkovanı yenemezsem iş yerinden kovulabilirim. Son on üç dakikam. Yolun bitmesine az kaldı. Ah be zaman, birazcık yavaşlayıversen ne olur sanki! Hiç olmadık yerlerde geçmek bilmezsin en çok ihtiyaç duyduğumda da hâlden anlamazsın. Ofise tam zamanında girdim, şirketin psikolojik danışmanı ile kapıda karşılaştık.

- Günaydınlar Gülce? Nasılsın?

- İyiyim demek adet olmuş. Siz nasılsınız Gökhan Bey?

- Çok şükür demek de âdettendir.

Aklımdayken sorsam mı acaba diye içimden geçirdim ama öyle ayaküstü korkulardan bahsetmek benim problemime bir çözüm olmaz herhâlde. İlerledim basamağa tam bir adım atacaktım ki “Gökhan Bey!” diye seslenmiş bulundum.

- Gün içerisinde size uğrasam, kafama takılanlar var da onları danışmak istiyorum.

- Peki saat dörtte bekliyorum.

Gözüm bilgisayarın alt köşesine takıldı kaldı. Of! Niye geçmiyor bu zaman? Nihayet yelkovan akreple kavgasını bitirdi. Saat 16.00. Koşar adım Gökhan Bey'in yanına gittim. Gece gördüğüm kâbusu anlattım.

- Bu uzun zamandır böyle. Ne orman bitiyor, ne karanlık ne de o siyah canavar köpek. Korkum mu beni kâbuslara boğuyor sizce. Uyumamak için direnir oldum.

- Bunun köpek fobisi olduğunu sanmıyorum. Zaman farklı bir döngü oluşturur hayatımızda, ne geçer gider ne yerinde durur. Acılarının üstünü örtmek için zamana ihtiyacın vardır. Düşünmezsin, yok sayarsın, unutursam yoluma devam ederim sanırsın. Aslında kaçtığın şeyle yüzleşmezsen ormandaki o yolu tamamlayamazsın. Bugün bunu bir düşün, yine seninle sohbetimize devam edelim. Olur mu?

Kafam allak bullak oldu bile. Kaçtığım ile yüzleşmek mi dedi o? O korkunun içinde durup siyah canavara sarılmamı beklemiyor herhâlde. Mesai bitti dönüş yolunda kafamda aynı cümleler. “Kaçtığın ile yüzleş” Evet, köpek korkum bu. Yok, yok, kaçtığın dedi. Geçmiş düşünemiyim, neyden kaçtım? Yıllar geçmiş, her şeyi unuttum. Düşünüyorum, ne unuttum? Bu biraz daha devam eden kâbuslar demek mi?

Sonunda buldum içimden atamadığım öfkeyi ve beni nasıl rahatsız ettiğini. Durup düşündüm. Gözlerimi kapattım. O ana geri döndüm bile. Aynı ıstırapı ta yüreğimin ortasında bir hançer gibi hissediyorum. Susmuştum, hem de sonsuza kadar. Sessizce akan gözyaşlarım ile çıkıp gittiğim o demir kapının sesi, kulaklarımı beynimi yeniden tırmalıyor. Şimdi geri döndüm, o kapıdan içeri girdim; bağırdım, çağırdım, isyan ettim. İçime akan, boğazımda düğüm olmuş o haykırış ulaşması gereken yere ulaştı. Üstümdeki karabasan indi, o simsiyah canavar artık yok olup gitti.

Rüyama ıslıl ıslıl parlayan kelebekler ve bahar çiçekleri eşlik etti bugün. İşte kaçtığımız ile yüzleşmek tam da buymuş. Zaman hiçbir şeye merhem olmazmış. Geçer gider, unutmak en güzel çare diyenler; öfkenizi, anlatamadıklarınızı, kâbusunuz olacak her şeyi halı altına süpürür gibi örtbas etmekten vazgeçin. Sizin de kaçtıklarınız vardır elbet. Gelin, siz de onlarla yüzleşin ve geçmişinizi azat edin. Sırtınızda kambur olacak hiçbir şeyi yarına yük etmeyin. Benden söylemesi.